

THEOREMA,
DE FIDEI CHRISTIANÆ DEFINITA
MENSURA, ET AN HAEC SIT
SOLA SCRIPTURA

CANONICA:

CVM EPISAGMATE, DE
SACRAMENTIS:

DISPUTATVM ANTE BIENNIVM BASILEAE
à nihil demonstrante demonstratore GRYNÆO: iam verò
ex iisdem principijs & penè iisdem verbis explicatum
contra GRYNÆVM.

EX QVO ADMIRABILE NOVVM, A
GRYNÆO inuentum artificium, vno medio demon
strandi res duas contrarias, cognosci
potest.

DEFENDET IN CONSPECTV OMNIVM
Sanctorum & Angelorum Dei IOANNES
PISTORIVS NIDANUS D.

QVAESTIO A GRYNÆO ASCRIPTA: AN
intelligis quæ legis? Act. 8. 30.

Responsio intermissa à GRYNÆO: Quomodo intelligam nisi
aliquis in viam ducat? Act. 8. 31.

COLONIAE,
Apud Geruinum Calenium & hæredes Quentelios.
ANNO M. D. XC.

Cum gratia & privilegio Casarea Maiestatis.

21184/1245
(2)

THEOREMA,
DE FIDEI CHRISTIANÆ DEFINITA
MENSURA, ET AN HAEC SIT
SOLA SCRIPTURA
CANONICA:

CVM EPISAGMATE, DE
SACRAMENTIS:

DISPUTATVM ANTE BIENNIVM BASILEAE
à nihil demonstrante demonstratore GRYNÆO: iam verò
ex iisdem principijs & penè iisdem verbis explicatum
contra GRYNÆVM.

EX QVO ADMIRABILE NOVVM, A
GRYNÆO inuentum artificium, vno medio demon
strandi res duas contrarias, cognosci
potest.

DEFENDET IN CONSPECTV OMNIUM
Sanctorum & Angelorum Dei IOANNES
PISTORIUS NIDANUS D.

QVAESTIO A GRYNÆO ASCRIPTA: AN
intelligis quæ legis? Act. 8. 30.

Responsio intermissa à GRYNÆO: Quomodo intelligam nisi
aliquis in viam ducat? Act. 8. 31.

COLONIAE,
Apud Geruinum Calenium & hæredes Quentelios.
ANNO M. D. XC.

Cum gratia & privilegio Cesareæ Maiestatis.

ILLVSTRI ET GE- NEROSO DOMINO, D.

MARCO FVGGARO, BARONI IN

KIRCHBERGK ET VVEISSENHORN &c.

CAES. M. CONSILIARIO, DOMINO

suo humiliter colendo.

Biennium penè iam est, Illustris & generose D. Baro, cum Doctor Ioannes Iacobus Grynaeus, de verbo scripto disputationem in publicum Basilea proferrè iuberet. Eà ab amicis ad me perlatam, cum propter me publicatam esse nuntaretur, breuissimè statim confutandam esse putavi: non quòd sic scripta esset ut confutationem postularet: sed ut tum errorem Viro alioquin docto & amico veteri monstrarem, in quem per incogitantiam deuenisset: tum subsidium aliquod Hæreticis afferrem, cuius adminiculo attollere oculos & aspicere ad veritatis nostræ lucem possent. Itaque paucas horas in Grynei disputatione impendi: & primùm docui quã absurde ex istis principijs, ex quibus vel nihil ad questionem pertinens, vel contrarium consequitur,

A 2 tur,

tur, argumentationem suam conclusisset Grynaeus. deinde partes omnes singulariter sub examen subieci, & vanitatē totius Heretici fundamenti paulo explicavi plenius: non quidem ut questionis dignitas requirebat: sed quousque tanquam manu ducebat libido Grynei. Tamen quod rursus ab Amicis significaretur, novā à Grynaeo magis elaboratam istius questionis tractationem parari, in qua plus studij ponere cogitaret ad maculam eluendam prioris incuria, & ad magis honestandum nomen suum: volui ut velitatio ista prima mea, quæ tantum in Grynaeum & in huius disputationem directæ, rem totam de qua controuersamur, in omnes controuersias non perpendit, inter chartas alias meas tam diu retineretur, donec in publica luce melior à Grynaeo scriptio appareret.

Sperabam enim, si vel manum ille subsidiariam nouam ad copias sustinendas priores mitteret, vel rem maiori artificio magisq; serio ad deliberationem reuocaret, futurum, ut res tanta quæ omnium controuersiarum inter nos & Hereticos tanquam caput est, nostra dimicatione ad summam perspicuitatem illustraretur.

cum

cum nimis diu procrastinaret Grynaeus, & amici vehementer urgerent, ut tandem ea quæ celerimè respondiissem, subijcerem sub hominum aspectum: an fortassis ex latebris in quibus se occultat, extrahi Grynaeus, & deinde res uniuersa plenissimè contra Hereticos tractari posset: visum mihi fuit voluntati eorum gerere morem: & simul libellum sub nomine illustris Domin. tuæ referre in apertum: quod illam non agrè laturam esse prorsus confido: Multa enim erant maximaq; causa cur facerem. Splendor familia: Propensio in Viros doctos: Authoritas, quam apud Cesar. Maiest. & Reges Christianos consecuta ad summam gloriam virtute fuit, prudentiaq; sua: Præstantia doctrina & virtutum omnium: Amor Catholica Religionis maximus; quæ omnia quia in illustri Dom. tua clarissimè lucere videbam, postquam per totam Germaniam animum atq; oculos circumtulissem, vidi profectò neminem, in cuius patrocinium, pro veteri consuetudine, rectius librum traderem, quàm in illustri Domin. tuæ: præsertim cum ad gratiam & beneuolentiam respexi, quam non tantum præsentim mihi, cū per urbem vestrā iter facerem humanissimè

A 3

tribuit.

tribuit, sed hæcenus etiam in literis illustravit,
 & multis significationibus uberiores fecit.

Accipiat igitur clementer grati animi testi-
 monium, quantum à tenuitate mea iam profi-
 cisci potuit: non illud quidem dignum amplitu-
 dine Dom. illustris tuæ: tamen non fortassis ineptum ad meam, qua illam humiliter colo, testan-
 dam observantiam.

Deus Pater Domini nostri Iesu Christi, mise-
 ram Germaniam in errorem proiectam, pro in-
 finita misericordia sua in viam reducat: & Do-
 min. illustrem tuam florentem omnibus corporis
 & animi commodis diutissimè in fortuna aqua-
 bili cursu conseruet. Datum Friburgi Brisgoiæ
 4. Iulij. Anno 90.

Domin. illustris & generosæ tuæ studio-
 sissimus, & observantissimus

Ioannes Pistorius Nidanus D. Serenissimi
 Bavarie Ducis & illustriss. March.
 Badensium Consiliarius.

Ad Lectorem.

LEGI, quæ Grynæus de mēsurā fidei,
 fortassis dormiens effutiuit: & Ba-
 sileæ postea non dubitavit in publi-
 ca proponere disputatione: Vir alio-
 quin doctus, sed in istis thesibus tam
 ineptus, vt testimonium vllius do-
 ctrinæ nullo loco expresserit. Miratus sū, quid cogi-
 tauerit: & cū disputari ista, & cū in publicum
 proferri iuberet. Itaque tametsi responsum theses
 non requirebant: tamen vt ipse vanitatem thesium
 tanquam in speculo intueretur, ex iisdem principijs,
 & penè iisdem verbis, ex quibus ille sententiam fal-
 sam dormiens vel ludens confirmare nititur, ego vi-
 gilās veram ostendi, & è regione ascripsi: vt puderet
 hominem temeritatis.

Ad Præfationem respondere opus non fuit: de-
 clamitat more suo: lamētaturus, si lachrymę in cala-
 mum fluxissent. Si Paulus, quem semper Christo an-
 teponit: si Christus conuitia æquis animis tulerunt:
 concludit, non indignum esse, vt ipse exemplum
 eorum & patientiam imitetur: miser collator; qui pa-
 ce domi, & gratia Principum, & diuitijs, & vsu con-
 iugij floret.

Gaudet Basiliensem Academiam esse cum Ger-
 manicæ, Gallicæ, Scoticæ, Hungaricæ, &c. Ecclesijs con-
 iunctam. At cur non optat, vt cum omnibus omniū
 ætatum

P R A E F A T I O

ætatum, & temporum, & locorum Ecclesijs consentiat? qui huius ætatis consensionem magni facit, cur non magis omnium ætatum? qui de paucis Ecclesijs gratulatur, cur non potius de omnibus totius terrarum orbis?

Deinde cur Húngaricas, & Polonicas Ecclesias cum sua consociat, dissimilimas & dissentientes & partim Arrianicas? Si *παλιγγενεσία* fingere & *ανακόνησιν* falsæ Ecclesię voluit contra scripturam: cur non magis perpetuam Ecclesiam Christi cum scriptura retinuit, nunquam renascentem? semper progredientem? ò cæcitatem, ò professionem dignam Hæretico: Si Calvinistica Ecclesia Basiliensis renouata nuper & renata fuit: significet nobis tempus, quando primum fuerit noua: quam fidem secuta sit cum noua esset: an Calvinisticam: an aliam: quomodo tum rursus inueterauerit: quo Imperatore: quo Consule: quibus doctoribus? Sed nouam falsam Ecclesiam, edificatam contra veterem Christi, relinquamus nouis noui Euangelij opinatoribus; nos hęceamus in veteri Christi Ecclesia.

Quod in medio de Porphyrijs recitat: quanquam obscure intelligi potest, quò respiciat: tamen vel nomet Porphyrios: conuincat: ne mentiatur: ne iniuriam faciat bonis viris: vel si monstrare neminem potest, sit ipse & maneat, quousq; monstret, veterator Porphyrius: & à Christi religione & à priori Vbiquistico delirio suo Apostata. Rident illi, in quos
for.

A D L E C T O R E M.

fortassis conuicium iecit, & contra quos tanquã per insidias nugis istis veteratoriè pugnare videtur, fatuitatem hominis; & optant vt conuersus agnoscat veritatem, & desinat in conscientias hominum crudeliter inquirere, & sceleratè configere probra; vel certè vt aliquando doctiora proferat, & nomet Porphyrios & prouocatores, de quibus in literis ad amicos conqueritur. Sed audiamus theses, videamus Hæreticorum desperationem, & istius tanquam illustre specimen, Grynæi disputationem: qua nescio an soliquicquam vnquam aspexerit turpius & magis dissolutum. Proponit quædam vera, sed aliena ab instituto: multa corrumpit: attexit Græca: affectat Mathematicæ literaturæ opinionem: concludit ex angulo baculum; ex cæpis allia: ineptè, turpiter, disiectè. Atq; vtinam totus mundus legat: & iudicet de nouo Grynæano artificio, concludendi ex vno principio, vno medio, vno syllogismo duo contraria. Nimirù hoc illud erat, *ἡ ἀποστασία*, id est quod demonstrare debuit; tamen non demonstraui Grynæus, demonstrationis imperitus.

Deus Ecclesiam suam veterem defendat contra ineptam fallaciloquentiam nouorum hominum. Tu verò Lector, vale, & breui aliam thesium de Ecclesia & Apostaticæ doctrinæ de Apostasia eiusdem hominis à nobis expecta euerfionem. Christus Iesus Ecclesiam suam conseruet: Amen.

B

THE

10.
THESES GRYNÆI
De mensura veræ Fidei.

I. Ἐὐὶ χριστῷ.

V Thæc nostra de Fidei mensura Disputatio, recti & commodi Initiij aureis columnis non destituatur, substernimus eidem hæc Diuina oracula.

2. Sapiat quiuis ad sobrietatem, prout cuique partitus est Deus mensuram fidei; Prophetemus proportionem fidei. Rom. 12. 3. 6.

3. Fides est ex auditu; auditus autem per Verbum Dei. Rom. 10. (17.)
*ista verò sep-
sem quò per-
tinet? cur hic ponuntur? Cum in misera demonstratione nullo verbo repetantur. An illud est columnas ædificare, quæ in ædificio non comparent? ð Demonstrator.*

4. Qui persequebatur nos aliquando, nunc annunciat fidem, quam olim vastabat. Gal. 1. (23.)

5. Elegit vos Deus ab initio ad salutem, per sanctificationem Spiritus, & fidem habitam veritati. 2. Thef. 2. (13.)

6. A puero sacras literas nouisti; quæ te possunt sapientem reddere in salute, per fidem quæ est in Christo Iesu. 2. Thim. 3. (15.)
ista verò omnia quid ad Rhombum? quid ad rem propositam, ad demonstrandum?

7. Etenim nobis Euangelizatum est, sicut & illis, at non profuit illis auditus sermo, vt qui fidei mixtus non fuerit ipsis qui audierant. Hebr. 4. 2. Auditus autem ille sermo ex quo fonte ab Apostolis petitus sit, testatur dictum Petri Apostoli, οὐδὲν ἄνω γραφῆς λέγομεν. Clemens 5. 6. 6.

II. Θεῶρημα.

Fidei nostræ μετρου seu mensuram esse scripturam Canonicam, demonstrare (A) nobis est propositum.

III. εκ-

11
THESES CATHOLICÆ
De mensura veræ Fidei.

I. Ἐὐὶ χριστῷ.

V Thæc nostra de Fidei mensura Disputatio, recti & incommodi Initiij aureis columnis non destituatur: substernimus eidem hæc Diuina oracula, non quod aliquid ad rem propositam faciant, sed quod nobis visum sit, ludentem imitari Grynæi.

2. Sapere omnes debent ad sobrietatem, vnusquisq; sicut Deus diuisit mensuram Fidei. Ro. 12. 3. Habentes domum Prophetia secundum proportionem fidei. Rom. 12. (17.)

3. Fides est ex auditu; auditus autem per Verbum Dei. Roma. 10. (17.)

4. Qui persequebatur nos aliquando, nunc annunciat fidem, quam aliquando expugnabat. Gal. 1. (23.)

5. Elegit vos Deus primitias ad salutem in sanctificatione Spiritus, & fide veritatis. 2. Theff. 2. (13.)

6. Ab infantia sacras literas nouisti, quæ te possunt instruere ad salutem per fidem, quæ est in Christo Iesu. 2. Thim. 3. (15.)

7. Etenim nobis nunciatum est; quemadmodum & illis, sed non profuit illis sermo auditus non admistus fidei ex ijs quæ audierunt (vt qui mixtus per fidem auditoribus, id est, susceptus fide non fuerit). Hebr. 4. 2. Auditiois autem sermonem etiam ex scripturis veteris testamenti confirmatum esse testatur dictum Petri Apostoli, οὐδὲν ἄνω γραφῆς λέγομεν, Clemens 5. 6. quod de veteri testamento & Prophetarum vaticinijs de Christi in terras aduentu & passione intelligendum esse patet, cum nulli tum esset noui testamenti libri.

II. Θεῶρημα.

Fidei nostræ μετρου seu mensuram non esse scripturam Canonicam

B 2

cam

B
Quomodo pro-
bat isto loco
finiri fidem?
Aut si finitur
ubi est fidu-
cia pars fidei
Lutheranæ?
An spem tandem agnoscit esse fiduciam? & sic pertinere ad iustificationem? (C) In textu non est ad spem, sed super spe, ἵνα ἰδῆται. (D) Iniuriam facit S. Apostolo, qui sic non loquitur.

III. Εξθεσις.

Υποκειµενον γένος seu subiectum est vniucòè dicta fides E-
lectorum Dei, quæ (B) finitore Paulo est agnitio veri-
tatis, quæ est secundum pietatem (C) ad spem vitæ ater-
næ. Tit. 1.1. Est illud, quod (D) facit, vt extent ea quæ spe-
rantur, & demonstrat ea quæ non videntur. Heb. 11.1.

III. τὰ διδόμενα.
De his nemo sanus dubi-
tat.

Sed hæc quin-
que rursus
quid in rem
nostram? Cur
anteponit de-
monstrationi?
nunquam af-
sumit? ð De-
monstrator.
Fallax illud
& malitiosè
propositum.

1. Esse certam veræ fidei mensuram, nec nos credentes ferri εἰς τὰ ἀμείβη, & in incertum ac in infinitum.
2. Relata esse πίστιν fidem, (tanquam mensuratum) & eiusdem μέτρον, mensuram.
3. Dei solius esse & fidem largiri, & eandem mensura certa circumscribere.
4. Impietatem esse mutare illam ipsam mensuram, quod fit quando ei aliquid seu additur seu detrahitur.
5. Sacramenta esse visibilia Dei verba & Euangelij sigilla.

V. Διορισμός.

Nescit Gry-
næus quid in
demonstratio-
ne sit πᾶθος
questionis.
Tandem post
iacta funda-
menta capa-
rum querit
de alijs.

Τὸ ὑποκειµενον seu τὸ πᾶθος est, Canonicane scriptura sola
sit mensura fidei nostræ, an verò non sit? Aientem
sententiam nos demonstrabimus: Negantem opinio-
nem Pontificij tueri satagunt. Huc autem quæsi senten-
tia redit: Anne plura aut etiam pauciora quàm Canoni-
cis scripturis proditum est, nobis ad salutem creditu sint
necessaria, an non sint?

VI. Κατασκευή.
Axiomata hæc nemo pius ig-
norat.

I.(E) Refi-

III. Εξθεσις.

Υποκειµενον γένος seu subiectum est Fides Christianorum,
quam D. Paulus non finit, (Tit. 11.) sed secundum fidem &
agnitionem veritatis ad pietatem directam in spe æternæ vitæ se
Apostolum esse dicit: Definit autem Hebr. 11. (1.) Cùm inquit fidē
esse illud (non quod facit vt extent ea quæ non videntur, vt ad-
uersarius fingit, sed) quod est, ipsum fulcrum rerum speratarum,
& conuictio rerum non apparentium.

III. τὰ διδόμενα.
De his nemo sanus dubitat, nemo etiam sanus ex illis
quicquam contra Catholicos
demonstrabit.

1. Esse certam veræ fidei mensuram, nec nos credendo ferri εἰς τὰ ἀμείβη, & in incertum ac in infinitum.
2. Relata esse πίστιν, fidem, (tanquam mensuratum) & eiusdὲ μέτρον, mensuram.
3. Dei solius esse & fidem largiri, & eandem mensura certa circumscribere per fidem & huius Ecclesiam.
4. Impietatem esse, mutare illam ipsam mensuram, quod fit quando ei aliquid pugnans seu additur, seu detrahitur.
5. Sacramenta esse inuisibilis gratiæ visibiles formas.

V. Διορισμός.

Τὸ ὑποκειµενον seu τὸ πᾶθος cum subiecto, id est, tota questio est,
Canonicane scriptura sola sit mensura fidei nostræ, an verò
non sit? Negantem sententiam nos demonstrabimus. Aientem opi-
nionem Hæretici tueri satagunt, & in illis Grynæus. Huc autem
quæsi sententia redit: Anne plura aut etiam pauciora quàm
Canonicis scripturis explicatè proditum est, nobis in Ecclesia ad
salutem creditu sint necessaria, an non sint?

VI. Κατασκευή.

Axiomata hæc nemo pius ignorat, quæ tamen
ad quæsitum nihil faciunt.

B 3

Pœnite-

E *Manuili La-
sinè quā cla-
rè loqui.* 1. (E) Resipiscendum nobis est, & Euangelio creden-
dum. Mar. 1. (15.)

2. Credens in Christum non condemnatur: non cre-
dens iam condemnatus est; quia non credidit in nomen
Unigeniti filij Dei. Ioan. 3. (18.)

F *Ex quarto su-
perius dato
impus est Grynæus, qui addit, VNO, quod non erat in textu.* 3. In (F) vno Christo sunt omnes thesauri sapientiæ &
cognitionis absconditi. Col. 2. (3.)

G *Et hic im-
pius est Gryn-
æus, qui verbis scripture addit, & detrahit.* 4. (G) Omnis Religio, quæ non est secundum Chri-
stum, falsa est. Colo. 2. (8.)

H *Rursum im-
pius Grynæ-
us ex suo da-
to, qui addit
multa ad tex-
tum scriptu-
ræ.* 5. Ideò scripturas sanctas, & Diuinitus inspiratas, ac
(H) proindè Canonicas scrutari nos oportet, quia illæ
sunt quæ testificantur de Christo. Io. 3. (39.)

6. Omnes Prophetæ testantur remissionem pecca-
torum accepturum quemuis qui crediderit in Christum.
Acto. 10. (43.)

I *Et hic iterum
impus, cum
textu corrup-
pit turpiter.* 7. (I) Quæ Apostoli & Euangelistæ scripserunt eò spe-
ctant, vt credamus Iesum esse Christum filium Dei: & vt
credentes vitam habeamus per nomen eius. Io. 20. (31.)

K *Quinta im-
pietas Gryn-
æi, quod TO-
TA legit, cū
esset O M-
NIS: secutus
Bezam.* 8. Sacræ literæ possunt sapientem reddere in salute, per
fidem quæ est in Christo Iesu. (K) Tota scriptura diuini-
tus inspirata est utilis ad doctrinam, ad redargutio-
nem, ad correctionem, ad institutionem, quæ est in Iusti-
tia, vt perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum
perfectè instructus. 2. Tim. 3. (15. 16. 17.)

VII. ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ.

Certissimum est illud esse fidei mensuram, quod Vni-
uersa illa complectitur & tradit, quæ de Iesu illo qui
est Christus, nobis ad salutem creditu sunt necessaria, vt
4. (L) priora axiomata ostendunt.
*Faciat Syl-
logismos Gryn-
æus, & ostē-
dat Maiorem
ex 4. priori-
bus, & Mino-
rem ex posterioribus axiomatis, & Zinglium solus habet: & Demonstrator esto: & Nugator non esto.*

Scripturæ autem Canonice, illa omnia continent &
tradunt: possunt enim legentem sapientem facere, & ad
omne opus bonum egregiè instructum reddere; vt (M)
reli-

1. *Pœnitentini, (Pœnitentiam agite) & credite Euangelio.
Mar. 1. (15.)*

2. *Qui credit in filium, non iudicatur: qui autem non credit,
iam iudicatus est, quia non credidit in nomine Unigeniti filij Dei.
Ioan. 3. (18.)*

3. *In Christo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ abscon-
diti. Col. 2. (3.)*

4. *Caute ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem
fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum Elementa
mundi, & non secundum Christum. Col. 2. (8.)*

5. *Scrutamini scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam eter-
nam habere, & illæ sunt quæ testimonium perhibent de Christo.
Ioan. 5. (39.)*

6. *Christo omnes Prophetæ testimonium perhibent, remissio-
nem peccatorum accipere per nomen eius omnes, qui credunt in
Christum. Act. 10. (43.)*

7. *Signa quæ fecit Iesus, quadam ideo scripta sunt, vt credatis,
quia Iesus est Christus filius Dei: & vt credentes vitam habea-
tis in nomine eius. Ioan. 20. (31.)*

8. *Sacræ literæ possunt te instruere ad salutem per fidem, quæ
est in Christo Iesu: Omnis (non solum tota, vt aduersarius peruer-
tit) scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum, ad argu-
endum, ad corrigendum, ad erudiendum in Iustitia, vt perfectus
sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus. 2. Tim. 3. (15. 16.
17.)*

VII. ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ.

Certissimum est, illud esse fidei mensuram, quod Vniuersa illa
complectitur & tradit, quæ de Iesu illo qui est Christus, &
eius fide, sacramentis & Ecclesiæ rebus, nobis ad salutem creditu
sunt necessaria: quod per se verum est, sed ex omnibus prioribus
columnis datis, & κατὰ κείνας probari non potest.

Scripturæ autem Canonice illa omnia non continent & tra-
dunt: ex nulla enim loco scripturæ doceri potest: & quatuor po-
stremæ

16 reliqua quatuor axiomata euidenter probant.

M
Id, vidim?
probet Gry-
naus: & vi-
cerit.

VIII. Ἐπιπέρασμα.

N
Certè (N) oportuit: ni-
hil enim de-
monstratum
fuit, nisi bacu-
lum stare in
angulo.

Manifestum igitur est fidei nostræ mensuram esse scripturam Canonicam, ἡπερ (N) ἐδειξεν: quod demonstrare oportuit.

IX. πορίσματα.

1. Ergo Pontificij tollunt fidem Electorum; quando negant eius mensuram esse scripturam Canonicam. Ut enim cum negatur μέτρον (mensura) tollitur & τὸ μετρητὸν (mensuratum): ita cum negatur quod scriptura Canonica omnia complectitur, quæ ad salutem credi par est, tollitur & fides.

2. Nos verò stabilimus fidem; quia agnoscimus eius veram mensuram, videlicet, scripturam sanctam, & mirificè lætamur, quando vnā & communem Electorū fidem, vnum Canonem habere animaduertimus, qui nobis cum Apostolis, & Apostolica Ecclesia communis est, cui sanè ea ignota fuerunt, quæ nunc Romana Ecclesia credenda putat propter suorum Paparum Conciliorumq; autoritatem.

X. ἐπίταγμα.

De Sacramentis.

O
Nugatoriū.

DE Symbolica Theologia, in gratiam piæ Iuuentutis addimus hunc Syllogismum (O) Demonstratiuum.

1. Mensuram eorum, quæ de Sacramentis nos credere oportet, Canonica scriptura contineri, certissimum est.

Maior.
Sed vnde est
certissimū?
An ex Apo-
stolica De-
monstratione?

Ista autem de saluandorum tum regeneratione, tum alimonia hæc tradit, Dominum nostrum Iesum Christum

strema axiomata contrarium probant, ut vidēs in sequenti expli- catione post Theses.

VIII. Ἐπιπέρασμα.

Manifestum igitur est, fidei nostræ mensuram non esse scri- pturam Canonicam vel scriptum verbum (ὁ παρ' οὗχ ἐστὶ ἰσχυρὰ, ἀλλὰ διδάσκει ἡδὲ) quod non oportuit demonstrari, sed demonstra- tum est.

IX. πορίσματα.

1. Ergo Hæretici tollunt fidem Catholica Ecclesiæ, quando po- nunt eius totam mensuram esse scripturam Canonicam. Ut enim quum negatur μέτρον, (mensura) tollitur & τὸ μετρητὸν mensura- tum: ita cum negatur, quod scriptura Canonica & traditiones Apostolica simul ea omnia complectantur, quæ ad salutem credi par est, tollitur & fides Catholica Ecclesiæ.

2. Nos verò stabilimus fidem, quia agnoscimus veram men- suram, videlicet verbum Dei tum scriptum, tum traditum; & mirificè lætamur, quando vnā & communem omnium post A- postolos Ecclesiarum fidem, eundem Canonem habere animad- uertimus; qui nobis cum Apostolis & Apostolica Catholica om- nium temporum & locorum Ecclesia communis est. Cui sanè igno- ta fuerunt ea, quæ nunc Hæretica Ecclesiā credenda putat, prop- ter suorum, Lutheri, Caluiniq; autoritatem.

X. Contrarium ἐπίταγμα imponendum dorso GRYNÆI.

CONtra blasphemam Theologiam Hæreticorum in gratiam piæ Iuuentutis addimus hunc syllogismū Demonstratiuum. Mensuram eorum, quæ de Sacramentis & alijs nos credere o- portet, non scripturis tantum, sed etiam traditione Ecclesiæ con- tineri, certissimum est.

Scriptura verò de nomine vel numero Sacramentorum expli- catè nihil docet; Imò ne quidem de voce Sacramenti quicquam:

C Tamen

2. *Minor.* *Ignotus certe esset hillo gismus nisi ar tifex Maiorē & Minorem & Conclusionem tanquā puer pro pueris a scripsisset.*
 sum tam Sacramentorum quā Euangelij Liturgiæ, spi-
 ritualiter & efficialiter adesse & præesse, vt seipsum no-
 bis communicet. Math. 28. 2. Cor. 5. (7.) Ephes. 3. (17.) &c.
 Hic nos multas interpositas nugas prætermisimus.

3. *Conclusio.*

Concludimus igitur de vtroque Sacramento, nihil aliud esse nobis statuendum; quā quod docet Euange- lium, cuius illa duo sigilla sunt.

FINIS THESI V M
 Grynæi.

Tamen Ecclesia ex scriptura & traditione Apostolica septem tra- didit Sacramenta: Et præsertim scriptura docet, Caluini de Cœna & Baptismo sententiam esse dampnatam & impiam. Math. 22. (26. 20.) & Marc. 14. (22.) & 16. 16. & Luc. 22. 19. 20. & Ioan. 3. (5.) & 1. Corinth. 10. & 11. per totum, & præterea omnibus locis, quæ in Grynæi thesibus sunt.

Concludimus igitur de Sacramentis, septem esse, & in Cœna conclusæ, atque Baptismo grauissimè errare tum ceteros Hæreticos; tum præsertim & blasphemè Caluinistas.

CONCLUSIO GENERALIS.

Mensuram Theologicæ & Dialecticæ Scientiæ Grynæi in ista disputatione contineri certissimum est.
 Sed ista ostendit nec Theologum, nec Dialecticum esse Gry- næum, tantum Negatorem esse.

Concludimus igitur de Grynæo nihil aliud statuendum esse, quā quod illa mensura docet, cuius hæc demonstratio tanquā sigillum est.

FINIS CATHOLICARVM
 Thesium.

EXPLICATIO DE-
MONSTRATIONIS
GRYNÆI.

PROPONIT Grynæus quatuor axioma, ex quibus se maiorem nugatorij syllogismi sui demonstraturum confidit. At bone Deus, quid ista omnia ad scriptum verbum? In primo Axiomate credi Euangelio voluit Christus Mar. I. (15.) Cùm de Euangelio, id est, testamenti noui historia & doctrina scriptus nullus liber adhuc esset. An igitur Grynæe sequitur, id quod omnia credenda complectitur, esse fidei mensuram? Et vt hoc non vrgeamus: An mandare Christus voluit vt Euangelio, id est, libris qui de illo adhuc scribendi erant, scripti nondum erāt, tum sic crederent, vt extra illos crederent nihil? Quid deliras Grynæe? An igitur istius ætatis discipuli quod crederent, habebant prorsus nihil?

Secundum testimonium de verbo scripto & de mensura fidei nullam ne quidem literam facit. Credentes in Iesum non iudicantur, non credentes iudicati sunt. Quid sequitur Grynæe? An igitur illius temporis homines cùm hæc Christus eloqueretur, credebant scripto noui testamenti verbo? quod in rerum natura non erat? Et an Christus Io. 3. (18.) nominat scriptum verbum? Et an fidei mensuram? Et an ingenere vllam mensuram? An dicit id quod tradit rem, esse mensuram rei? Quid cogitas? Cur istius te miseræ non pudet?

Tertium Axioma cur quæso adducitur? An thesauri, qui in Christo latent, latent omnes in scriptura? An idem est esse in Christo absconditum, & esse in sacris literis? Quid insanit Grynæus? Cur in vno Christo latere ista dicit, cùm

cit, cùm non dicat scriptura? Cur Patrem, cur Spiritum S. excludit? Cur quod Christi personæ debetur, accomodat scripturæ? qua fronte? cur mensuram inde definire conatur? cur totam complexionem rerum credendarum? Dicat, si potest.

Quartum verò ad rem prorsus nihil facit: neq; perspicitur potest cur Grynæus ad ostendendam Maiorem syllogismi sui apponendum esse putauerit. Nulla religio, inquit, vera est, quæ non secundum Christum est. Id verò quid ad scriptum vel nō scriptum verbum? quid ad mensuram? quid ad definitionem mensuræ? Quid baculus ad angulū? Si Atheus Grynæus non est, si Porphyrius nō est, conficiat syllogismū. An enim religio, cuius omnes partes in scriptura non sunt explicatè proditæ, contra Christum est? Et an ideo mensura est? Id verò quomodo probabit? An per maiorem suam? posterius per prius? ignotum per ignotum? medium per conclusionem? principium per effectum? Cōclusionem per *κρίσις ἀδύτου*? idem per seipsum? alienum per alienum? ô Demonstrator.

Tamen dicit istis quatuor axiomatis demonstrari maiorem: Audio dici à Gryneō, sed rursus si Porphyrius nō est, ostendat quod dicit, periclitetur artem suam: expleat scripturiendi libidinem: doceat se non esse nugatorem: syllogismos fabricet, & ostendat quomodo inde vera sit maior: Interim nihil demonstrans demonstrator sit Grynæus. Atque hæc de Maiore.

Minorem rursus putat quatuor posterioribus axiomatis confirmari. Nos ordine perspiciamus & examinemus omnia.

Primum vel quintum ad veteris testamenti Prophetias pertinet, nec quicquam aliud significat, quàm Prophetias veteris testamenti testificari de Christo. An igitur quia scripturæ veteris testamenti testimonium perhibent Christo, nihil extra scripturam veteris & noui testamenti erit credendum? & ideo scriptura continebit omnia?

nia? Probet Grynæus consequentiam; & vicerit aureus Grynæus. Libri Moÿsis docent totam sacrificandi rationem. An igitur sequitur in scriptura esse omnia quæ credi debent? Quis sic concludere docuit? An acumen concludendi non mirabimur in Grynæo? cum id Christus Sâluator doceret, nulla litera facta vel ducta erat de nouo testamento. Ergo si id est mensura fidei, de quo Christus loquitur, vetus testamentum erit mensura, in veteri testamento erunt omnia quæ Christianos credere conuenit. ô Demonstrator. Forſan dicet fuisse omnia, sed implicite. Id verò quid ad Grynæum? quid ad baculum? Nam & nos concedimus, si eò respiciet Grynæus, nullam esse periodum scripturæ, quæ non in se totam includat scripturam. At quis eruet? Quis ex veteri scriptura ostendet Cœnam, naturas duas in Christo, & myſteria reliqua œconomix atque doctrinæ Christi? Neque id nos quærimus quid in scriptura inuolutum sit: quid profundè lateat: perspicuitatem & mandata & præcepta scripturæ quærimus.

Secundum vel sextum nihil probat nisi delirare Grynæum. Prophetæ, ait Grynæus, testantur remissionem peccatorum ex fide in Christum. Sed id quò valet? An propterea scriptura tota vel tantum vetus testamentum continet omnia, quæ de Christo credere oportet? Et an omnia sunt in Prophetis, quæ credi debent? res omnes? modi omnes? circumstantiæ omnes? Istud autem si verum est, nouo testamento quis locus erit? si verum non est, in quem vsu apponitur Axioma? ô Demonstrator.

Tertium vel septimum axioma tantum de signis Christi loquitur: scripturam nullam ponit nisi signorum: nec tamen signorum omnium. Doctrinam & articulos fidei non nominat, nisi vt credamus IESVM ex MARIA natum, esse Dei filium, Messiam mundi: ad quod credendum & ad consequendam æternam vitam si in Christi nomine

cre-

crederent, S. Ioannes homines adduci miraculis posse sentiebat. Textus clarus est. Multa alia signa fecit Iesus, quæ non sunt scripta in hoc libro. Hæc verò (signa nimirum à S. Ioanne descripta) ideo apposita sunt, vt credant &c. Sed Grynæus eò torquere conatur, quasi de tota fide Christi & omnibus eius partibus Ioannes sermocinatus tum fuisset: & non sui tantum Euangelij scriptionem, sed etiam omnium Euangelistarum & Apostolorum libros & sermones, totamque Christi & Apostolorum scriptam & non scriptam doctrinam verbis illis complecti voluisset; quæ maxima est textus deprauatio; indigna plebeio Theologo. Christus ipse doctrinam suam à miraculis distinguit: Si mihi, inquit, non creditis, operibus credite, quæ facio. Apostoli & scripturæ credebant & sermoni Christi & miraculis, sed aureus Grynæus cum signis credit, & inde Iesum esse Messiam dicit, in signis Christi simul includit scripturam totam veteris & noui testamenti, & signa ipsa & sermones omnes Christi & Apostolorum. Alioquin quid concluderet ex isto loco, miser demonstrator? An enim signa, vel sunt omnia, vel habent omnia, quæ de Christo credere iusserunt Christus & Apostoli?

Octauum verò testimonium ad minorem Grynæi fortasse momentum aliquod habebit. Et certè nisi isto minor probetur, nullo probabitur. Sed nec istud quicquam probat. Nihil igitur probauit Demonstrator Basiliensis, reliquit: id totum indemonstratum (*ἀπείρητον*) quod demonstrari oportebat. Nam illud 2. Thimoth. 2. (15.) quæ miserè deprauat: & tamen si millies corrumperet, & torqueret, efficeret nihil.

Primò cum esset in Græco & Latino, omnis scriptura: fecit ille totam, quasi *ἅμα* esset in textu, non *ἄσπαστα*, quæ corruptela ferri posset, si venenū sub ea reconditum non esset: Affingitur enim S. Paulo sententia quæ si loqueretur de scriptura TOTA, id est, de isto volumine Biblico, quæ nunc

Sacras.

Sacras literas vocamus, & quasi illud solum *θεόπνευστον* diceret: quod S. Apostolo ne quidem per somnium in mentem venit nec venire potuit, cum ista librorum complexio nondum esset. Illa igitur sententia S. Pauli non est: loquitur de omni scriptura diuinitus inspirata: totum nullum ponit: nec tum adhuc totum illud erat, quod nunc scripturam vocamus.

II. Secundò vertit, in salute, cum Paulus diceret, instruere ad salutem vel in salutem, *ἑσώθησαν; ἐκπομπὴν* pro *ἐκτροπὴν*, & vertit perfectè instructus: magis illud pro nobis: tamen non ita necessariò ex vi græcæ dictionis conclusum.

III. Tertiò loquitur S. Paulus apertè de Iustitia, neque ad intelligentiam diuinarum rerum respicit, sed ad perfectionem diuini hominis in opere bono. Nec vult in scripta omnia in veteri testamento esse quæ credenda sunt: sed significat nullam partem esse scripturæ, quæ non conferre aliquid possit, vt in vita & operib⁹ perficiatur homo Dei. Nihil igitur de articulorum fidei doctrina vel cognitione, sed de docendo, arguendo, corrigendo, instituyendo in Iustitia homine loquitur, vt perfectus fiat homo Dei ad omne opus bonum instructus, sicut textus apertè testatur.

III. Quartò vt demus, de fide & doctrina fidei loqui S. Paulum: id verò quid ad conclusionem Grynci pertinet? Omnis scriptura, inquit S. Paulus, id est, omnes & quique libri scripturæ vtilis sunt ad perfectum faciendum hominem. Ergo concludit Gryncus, scripturæ Canonice continent & tradunt omnia, quæ de Iesu Christo nobis ad salutem creditu sunt necessaria: id est, baculus stat in angulo. Ego verò contra Gryncum concludam rectius. Ergo quæque pars scripturæ capita omnia fidei nostræ & continebit in se & explicabit. Atque sic Epistola tertia Ioannis, exempli gratia, vel liber Ruth, tanquam scriptura & scripturæ pars, complectetur totam fidem: & mensura

fura erit fidei: & satis erit ad cognoscendam totam fidem. Sed tum cur non abijcimus cæteros omnes? tanquam superfluos: tanquam non necessarios?

Quintò simus adhuc liberaliores: & fateamur S. Paulum loqui de scriptura, quæ tum mandata libris erat, & illam solam esse *θεόπνευστον & ἀπὸ φιλίμου*. At rursus quid inferet Gryncus? Sanctus enim Paulus de infantia Timothei loquitur: Assumptus verò Timotheus est circa Annum 51. post natum Christum à Paulo, cum sine dubio infans nō esset: Adolescens esset & discipulus Apostolorum. Infans igitur ad minimum fuit ante annum Christi quadragesimum: quo tempore nulli libri noui testamenti, & ne quidem Matthæi Euangelium adhuc erat: illud Euangelium, quo nos Lutherus carere posse putat.

Luth. in præfat. noui testamenti edit. x.

Itaq; si ex eo S. Pauli loco concludenda erit fidei mensura: solum igitur vetus testamentum fuit S. Paulo mensura fidei: nouum non fuit. Atqui id falsum est. Falsum igitur est loqui S. Paulum de mensura fidei.

Et fuerit Euangeliū S. Matthæi: fuerit Marci: fuerit Lucæ: fuerint Epistolæ duæ ad Thessal. duæ ad Corinthios, vna ad Romanos, vna ad Galatas, vna ad Titum, & prior ad ipsum Timotheum: fuerit prior S. Petri. Isti enim libri in publicum aspectum venerant: cum S. Paulus secūdam ad Timotheum scriberet Epistolam, Anno post Christū natum 59. Tamen nondum fuit Euangelium S. Ioannis: quod vnum Lutherus omnibus anteponit, & penè solū Euangelium esse finit: nondum fuerunt Epistolæ S. Pauli ad Philipenses, Colossenses, Philemonem & Hebræos: nondum posterior Petri: nondum Acta Apostolorum: nondum Epistolæ & Apocalypsis Ioannis: nondum videtur Timotheus Epistolam ad Ephesios.

VI.

Itaque si isti sacri libri, quos Timotheus tum legere potuit, fuerunt fidei mensura: Euangelium S. Ioannis & cæteri, quos nominauimus, erunt extra mensuram, & superflui, & non necessarij.

Lutherus ibidem.

VII. Rursus fuerint tum omnes libri, quos iam habemus: tamen nondum sequeretur, mēsuram esse fidei verbum scriptum. Nam præter lectionem sacrorum librorum iubet S. Paulus 2. Timoth. 3. (14.) vt permaneat in illis quæ ab ipso didicit, & quæ ipsi credita sunt: secumque cogitet, à quo didicerit. Item (2. Timoth. 2. 2.) vt ea quæ per multos testes à S. Paulo audiuit, commendet hominibus alijs idoneis & fidelibus: Sic 2. Timoth. 1. (13.) vt formā habeat (*ὑποτύπωσις*) sanorū sermonum, quos à S. Paulo audiuit, & vt custodiat bonum depositum: Similiter scribit Timotheum iam affecutum esse *διδασκαλίαν* & *ἀγωγὴν* S. Pauli: Ista igitur omnia etiam ex ipsius Pauli sententia, ad plenam Christi cognitionem erant necessaria, 1. diligens & diuturna institutio S. Pauli: 2. memoria *ὑποτύπωσις*, quam S. Paulus de loquendi modo in rebus diuinis præscripsit: 3. cōsecutio doctrinæ S. Pauli, & tum postremò lectio scripturæ. Itaque nec sic quidem sola scriptura esset mensura fidei: nec sciet totum obiectum fidei qui leget scripturā: nec S. Paulus id voluit: & ineptè concludit Grynæus: & nihil demonstrat nisi inscitiam suam & inhabilitatem ad demonstrandum.

VIII. Adhuc si isti libri quos habemus sunt mensura fidei: dicat aureus Grynæus: Epistola ad Laodicenses à S. Paulo scripta an nihil continuit non explicatum in alijs Epistolis: & vt nihil scripserit ad Laodicenses, an non in posteriori ad Thessalonicenses, testatur manum suam signum esse in omnibus epistolis? Multas igitur Epistolas scripsit ante hanc secundam. Sed exstat nulla præter priorem ad eosdem. Cæteræ igitur interciderunt. Sic in Actis Apostolorum Lucas recitat Christi sententiam: Beatius esse dare quàm accipere. Illa verò vbi inscripta est? Et an nulla præter istam perijt? Vnde probat Grynæus? S. Paulus Corinthijs in Epistola non explicat omnia: dicit se dispositurū cætera cū venerit, Corinth. 11. (34.) Laudat eos quod omnia recordentur, & traditiones, sicut ipse tradidit,

didit, teneant. ibidem 11. 2. Iubet vt Thessalonicenses teneant traditiones, quas didicerant siue per sermonem, siue per Epistolā ipsius. 2. Theff. 2. (15.) Annuntiat in nomine Domini Iesu Christi: vt se abstrahāt ab omni fratre, qui inordinate ambulat, & non iuxta traditionem quam acceperant ab ipso. 2. Theff. 3. (6.) Promittit se venturum vt perficiat ea quæ ipsorum fidei desunt (*τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως αὐτῶν*) 1. Theff. 3. (10.) Mādat Timotheo, vt ea quæ audiuit, quæ didicit, quæ affecutus est ex vna institutione, ex doctrina, ex ductu S. Pauli, illa doceat: in illis maneat: addat ista ad Scripturæ lectionem, 2. Timoth. 1. & 2. & 3.

Ista igitur omnia an ad mēsuram pertinent? An extramensuram sunt? an in mensura continentur? sed hoc quo testimonio probabit Grynæus? Deinde vbi est vnum verbum scripturæ (*τὰ πικρά*) credibilia, vel quæ credenda sunt, omnia in sacris esse literis plenè, explicatè, perspicuè? Illud enim est (*ὅτι πικρὰ ἡ δόξα*) quod demonstrare debet Grynæus: nō demonstrauit: non attigit. Hic Rhodus est, hic saltet Grynæus, aureus Grynæus.

S. Paulus apertè testatur (Hebr. 6. i.) tum se de Principijs doctrinæ Christi nihil traditurum: facturum alio tempore. At dicat Grynæus quando factum sit? Vbi S. Paulus doctrinam de manuum impositione, de Pœnitentia, de doctrina Baptismatum, de iudicio æterno ita persecutus sit, sicut se facturum pollicetur? Quo loco in qua epistola noua ad Hebræos? post annum 58.? Isto enim anno Epistolam ad Hebræos scripsit. An igitur in his omnibus nihil erat quod in alijs libris positum non esset? At quomodo probas? Contra textum capituli sexti? An ista, si extarent, nullam haberent mensuram? An non essent credenda? An non igitur pertinerent ad mensuram? Et iam cū absunt, quomodo perfecta est mensura? An omnia credenda sunt in verbo scripto? An igitur illa quæ S. Paulus scribere cogitauit, non sunt credenda, & necessaria ad salutem? Itaque an adhuc verbum scriptum est men-

fura fidei: Contra Grynæi definitionem? Cùm credenda omnia non contineat: intermissa quædam sint, testante S. Paulo, de manuum impositione, de doctrina Baptisti-
matum, &c.

X. Decimò rursus, permittamus & totum scripturæ vo-
lumentum fuisse tam plenum vt nunc est, & de tota illa
scriptura, non de omni loqui S. Paulum: & græcismum
esse *πᾶσα* pro *ἅλη*: quid igitur Grynæus concludet? Tota
scriptura est *θεόπνευστος* & *ἁπλόημα*. Ergo sola est, & præter
scripturam nihil est *θεόπνευστον*. Scriptura igitur mēsurā est
fidei. At quæ consequendi necessitate, mi Grynæe? Eam
igitur ostende: & hīc omnes vires tuas explica: demōstra
te demonstratorem esse. Finge noua *διδόμενα, κατασκευῆν, δια-
γεγραμῶν*: nouum institue simulatæ Mathematicæ literaturæ
Iudum: & nouū lumen eris Cinglianæ Theologiæ. Aut
si Conclusionem ostendere non potes, confitere præter
scripturam plura superesse *θεόπνευστα* & *ἁπλόημα*: & nega te
demonstratorem esse: & magnam illam iniuriam, qua
Sanctum affecisti Paulum, ne dissimula.

Sed satis hoc loco de demonstratione Grynæi: & pene
fufius quàm institueramus: satis de syllogismo illius A-
postaticæ: satis de tantis ineptijs: Nec enim nostra confir-
mare, sed syllogismi istius, & datorum, & columnarum,
& *διορισμοῦ* & *κατασκευῆς*, & aliarum nugarum vanitatem
ante conspectum hominum exponere, iam quidem vo-
luimus. Sepultus igitur sit syllogismus ineptus: redeant
ad scripturam extracta & anullā loca: neque erroris, sed
veritatis sint columnæ & *διδόμενα* & *κατασκευῆ* & *ἀπόδειξις*: O-
stensus sit, Grynæum nihil demonstrasse: nos ex iisdem
principijs rectè docuisse contrarium: Apostaticum Dia-
lecticum & Theologum ista quidem in re fuisse Gry-
næum, qui nihil demonstraret, sed id concludat quod de-
monstrationem postulat: *ὅτι ἐπὶ δόξῃ*, quod demonstran-
dum adhuc, & nondum demonstratum est. Cætera tra-
ctabimus cùm erit plusculum ocij.

BRE

BREVIS ADDITIO AD EXPLICANDVM VSVM EORVM QVAE SVBIECTA, ET DATA, ET PARATA

sunt à Grynæo.

T Amen ne frustra Grynæus tantum apparatus ad
demonstrationem instruxerit: quia nihil ipse demon-
strauit: nos aliquot vsus istius armamenti expediemus.

I.

Columna Grynæi 2. & 3. & 6. est: Fidem esse ex auditu, &
annuntiari à S. Paulo & Euangelizari. Confiteri igitur
Grynæus debet, mensurā fidei esse totum illud, quod
ex Christo & Apostolis cùm fidem annuntiarent, & E-
uangelizarent, fuit auditum. Atqui verbum scriptum
non est totum illud quod ex Christo & Apostolis fuit
auditum: Verbum igitur scriptum non est mensurā
fidei.

Minorem probō: non quod omnia verba & omnes re-
petitiones non sint in verbo scripto: sed quod ne quidem
omnes religionis partes: nec satis explicatè: & quod mul-
ta Apostoli viua voce docerent clarius & fufius, quàm
scriptis.

De multis iam est probatum ex 1. Corinth. 11. (2. 34.) 1.
Thess. 3. (10.) & 2. Thess. 2. (15.) & 3. (6.) Ex 2. Timot. 1. (13. 14.)
& 2. 2. & 3. (10. 14. 15.). De reliquis parum dicā: Esse tres per-
sonas vnius essentiæ, Filium esse Patri *ὁμοούσιον*, Trinitatē
esse inuocandam, duas in Christo naturas esse vnius sup-
positi, & similia, sunt quidem in scriptura, sed inuolutè &
consequenter. Eorum in lucem extractio, quanto labo-
re constitit Ecclesiæ primæ?

Baptifandos esse infantes: ter mergendos, iam mer-
sionis loco aspergendos ter, & quidem ad caput: exufflan-
dos & exorcifandos esse: quo in loco est scripturā tamē

D 3

Eccle-

Ecclesia Christi ab Apostolis acceptum, eousque tanquam Christi mandatum conseruat.

Diem Dominicum & Paschatis esse celebrandum: & sine ieiunio: & cōtra Iudæos: & sub pœna damnationis, sentit Ignatius, Apostolorū discipulus, & obseruat tota Ecclesia, non illa tantum sub Papatu: sed etiam Græca.

Tota *ευσχημονία & ευταξία*, quam S. Paulus in Ecclesia spectari vult: omnes Agendæ, ritus, consuetudines Ecclesiæ, quo loco scripturæ traduntur: tamen obseruari iubentur.

Ne sacerdos factus ducat vxorem, nusquā in scriptura expressè mandatum fuit: tamen à Christi ascensione in cælum vsque ad ætatem nostram ne vnus quidem reperiuntur fuit vel Apostolus vel Euangelista, vel eorum successor, quàm longè lateque patet mundus, qui in sacerdotio duxerit vxorem? An igitur omnes peccarunt contra scripturam? An non intellexerant scripturam? An contra, non omnes confessi sunt esse ex traditione Apostolica?

Sic Chrisma notum Iustino: sic reliquiarum miracula ab eodem confirmata: sic perpetuata S. Mariæ Virginitas: sic inuocatio Sæctorum: sic oratio pro mortuis: sic sacrificium missæ: & quædã alia, etiam cum in scriptura palam non nominantur: tamen S. Chrysostomo, S. Augustino & alijs fluxisse videntur ex Apostolorum instituto & præcepto. Et quid dicam? Tempus me deficeret si perceresebo omnia, quæ Apostoli enuntiarunt; cum omne Dei consilium auditoribus patefacere: Cum Ecclesias constituerent, & tum ipsi disponerent: tum creatis Episcopis mandarent, vt quæ deessent, corrigerent: tamen in libros non retulerunt. Verbum igitur scriptum non est fidei mensura.

II.

Columna 4. habet: Legi in Epistola 2. Thess. 2. (13.) Nos electos esse à Deo ad salutem, per sanctificationem Spiritus & fidem habitam veritati. Nihil dicam, corrupta mul-

ta multa esse: per sanctificationem, pro in sanctificatione: Item fidem habitam veritati, pro fidem veritatis: Nec enim tam leuia sunt quàm putantur. Illud dicam, si fides est veritatis: veritas verò tota non est scripta. Non igitur tantum scriptæ veritatis est fides, sed etiam non scriptæ. Scriptura igitur mensura non est fidei.

III.

Grynæi datum primum est: in fidei mensura non dari progressum in infinitum. Ex eo nihil concludit Grynæus. Nos concludemus aliquid.

Posito quod in scriptura sint omnia: vt suo modo esse non negamus: tamen quia ista mensura, si vsum aliquem præstabit, explicari & intelligi debet: non de ipsa mensura, vt in se conquiescit, sed vt intelligentiæ subiecta, & vt nobis mēsurā est, disputandum nobis erit & quærēdum; quomodo interpretatio ista scripturæ certa sit: & an omnium sit: an quorundam. Omnium certè ex dato Grynæi non est. Nullum enim infinitum est mensura fidei. At qui interpretatio omnium tãquam infinitorum hominum & infinite inter se pugnantium est infinita. Nō igitur est mensura fidei. Itaque necesse est quorundam esse: & tum vel ex humana industria, vel ex reuelatione Spiritus: Humana industria siue in collatione scripturæ, siue in interpretatione *κατ' ἀναλογίαν*, siue in ratiocinatione ponatur; rursus eò non valet ex eodem dato Grynæi. Infiniti enim scripturam & cōferunt & interpretari *κατ' ἀναλογίαν* videntur, & ratiocinantur: tamen omnes diuersis modis & in pugnantibus sententias. Infinitum verò non est mensura fidei.

Rursus mensura fidei est certa, explicatio verò non est certa, quæ est omnium singularium hominum: nec potest esse certa. Aut enim casu & pro cuiusq; arbitrio fit: aut fortassis extat regula, quæ docet quemadmodum vel ratiocinari, vel conferre, vel *κατ' ἀναλογίαν* interpretari, vel eruere: latet enim sensum sine omni errore quisque possit.

Illa

Illa regula si in scriptura est, ostendatur locus; si non est, cur recipimus interpretationem mensuræ extra mensuram? Cur credemus sine scriptura? & quomodo scriptura erit mensura fidei? & erit nobis: quæ in seipsa interpretandi mensuram nõ habet? si verò regula nulla reperitur: arbitraria igitur erit explicatio. sed illa infinita & incerta est, & à seipsa dissidens. Frustra igitur fidei mensura & præsertim quo ad nos, scriptura esse dicitur.

Iterum interpretatio scripturæ vel est ex nobis, vel ex Spiritu sancto: vel est animalium, vel est spiritualium hominum: sed est profectò ex Spiritu, & est hominum spiritualium. Vnde enim res primùm fluxit, inde explicari debet. Scriptura, vt ait S. Petrus, (2. Pet. 1.) non induta est hominum voluntate, sed ex impulsu & inspiratione Spiritus S. Non igitur hominum voluntate, sed à Spiritu, à quo primùm nata est, explicari scriptura debet. Et animales homines recipere non possunt quæ sunt Spiritus Dei. 1. Corinth. 2. (14.) Incertum verò prorsus est, de indiuiduis & singularibus personis, animales an spirituales sint: ex se, an ex Spiritu S. scripturam interpretentur: intelligant, an non intelligant. Et quicquid dixerint, negari potest spirituales esse, tum illos qui scripserunt, tum nos qui iudicamus, non solùm quod de Spiritu huius vel illius testimonium nullum habeant: sed etiam quod omnino extra scriptum verbum, vt hæretici volunt, credendum nihil est: & rectè explicari à Luthero, vel Zinglio, vel alio scripturam, non est in scriptura. Explicatio igitur scripturæ in singularibus hominibus nunquam est certa: nec enim constat, an Spiritu S. ducantur: Illa itaq; explicatio mēsuræ fidei non est: Nec proficiunt hæretici, cùm se Spiritum S. habere temere confirmant. Dicunt enim multi & infiniti: nec causam ego video cur Lutheranis plus credam quàm Calvinistis: nec illi ostendere possunt. Dabit Pater, inquit, rogantibus Spiritum Sanctum. Verū id est si orent in Ecclesia, & in huius vnitate,
& sub

& sub huius suæ subiecti iugum. Alioquin an non orāt Arriani? Calvinistæ? Lutherani? Anabaptistæ? hæretici omnes? Et non æquè attentè & deuotè? An igitur omnes accipiunt Spiritum sanctum? An igitur omnes rectè interpretantur scripturam? & an omnium hæreticorum interpretationes inter se pugnantes & dissentientes, veræ sunt? & recipi debent? Sed id falsissimum est: singularium igitur hominum explicatio certa non est: mensura fidei non est.

Adhæc: Solius est Dei largiri fidem, vt Grynæus in tertio dato concedit, & per se verum est, sed cui Deus fidem donet incertum nobis est ex scriptura, de hominibus singularibus: Illorū igitur interpretatio, ne quidem si mille scripturas cum mille scripturis conferent, certa nobis non erit: scriptura igitur tametsi mensura fidei esset, tamen nisi ab Ecclesia explicetur, mensura nobis non erit: Erit obscuritas & offensio: & magis erroris nostri quàm veritatis mensura.

Sed dicēs. An igitur scripturæ nulla explicatio certa est? Est profectò aliqua: quæ si nõ esset, iacere totam scripturam & religionem necesse esset. Et illa quæ sit, ex Grynæi datis & iam, & postea fusius ostendemus. Explicatio enim scripturæ si mensura fidei erit, in infinitū non progredi, & certa esse debet, vt Grynæus in datis suis ponit: Atqui nulla finita vel certa est scripturæ explicatio, quæ ea quæ est totius Ecclesiæ: de qua ex Christi promissionibus planissimum est, & dubitationē non habet, quod à Spiritu sancto, indiuiduo eius & sempiterno præside in omnem ducatur veritatem: cùm de reliquis omnibus optimo iure dubitetur. Hęc igitur sola explicatio tanquā sola certa & finita ex Grynæi dato erit mensura fidei: cæteræ explicationes non erunt: Ipsa scriptura sine intellectu, sine explicatione mensura non erit: *ἡ ἀπὸ τοῦ ἁγίου*, quod & demonstrandum, & demonstratum est.

Solius Dei est, mensura circumscribere fidem ex tertio Grynæi dato. Si verò solius est Dei, cur Grynæus scripturam mensuram esse fidei iubet, quod Deus nullo loco scripturæ iussit? Nullo enim testimonio docebitur unquam mandasse Deum ut vel omnes vel quosdam scripturæ libros sic pro mensura fidei habeamus: ut in illis omnia omnibus, & explicatè cōtineri putemus, quæ credere oportet. Cur igitur supra Deum se extollit? vel certè cur, quod soli Deo relictū est, ille sine mandato Dei in se transfert? Antichristus Grynæus, & Grynæus superbus? Itè si solius Dei est circumscribere fidem mensura: & mensura est verbum scriptum: Mensuram igitur hanc Deus vel definiuit aliquo loco, vel non definiuit. Si definiuit, explicet Grynæus vbi factum sit, & vbi Deus, quot libri scripturæ Canonici, & quot ad salutem necessarij sint, scripserit: nisi fortè per Ecclesiam fecit: Atqui hæc traditiones cum scriptura recepit. Si non definiuit Deus: non igitur circumscripsit. Falsum igitur est Grynæi datū: & impius est Grynæus, qui definit rem non definitam à Deo.

Rursus si definiuit Deus, fecit vel in scriptura, vel in testimonio Ecclesiæ. In scriptura non fecit. Ergo per Ecclesiam. Illud igitur mensura est fidei quod Ecclesia mensuram esse voluit. Voluit autem tum scripturam, tum traditiones Apostolicas & Ecclesiæ Christi auctoritatem: & hæc omnia recepit & pro mensura fidei definiuit. Falsum igitur est ex ipso Grynæi dato, solam scripturam esse mensuram: & verum est, solam non esse mensuram.

Præterea vel casu, vel studio factū est, ut Apostoli & Euāgelistæ omnia credenda cōferrent in literas: & tū vel omnes omnia complecti scribēdo, vel quidam quædā, vel quidā omnia, quidā quædā voluerūt. Id verò cur credi iubet Grynæus, & ex qua scriptura? Nā cum nullus scripserit omnia, unde cognoscem, partitos esse viros sanctos laborem, ut vnus partem vnā, cæteri reliquas explicarēt: Et id
cur cre-

cur credemus sine scriptura? Deinde, quia cæterorū Apostolorū partes ad nos non peruenerunt, quomodo mensura fidei erit pars Apostolicæ scripturæ? & quomodo pars amissa, quam cæteri Apostoli cōpleuerunt, non pertinebit ad mensuram? & quomodo integra erit mensura, cum pars illa tanta tamq; magna decessit? Aut si singuli scripserunt omnia: cur pluribus quàm vno scriptore opus est? At hæc omnia vbi definiuit Deus? & si non definiuit, cur credimus? cum sint extra mensuram?

Item solius Dei est, definire fidem mensura. Id igitur an fecerit Deus, & quomodo fecerit, vel scimus vel nescimus. Si scimus, dicat Grynæus ex quo loco scripturæ? Aut si extra scripturam cognoscimus, sciemus igitur & credemus extra mensuram? At rursus quo testimonio sciemus? An inspiratione occulta? sed tum scriptura non erit credendorū mensura: Erit etiam inspiratio. At hæc finita non est. Erit igitur infinita fidei mensura, contra datum primum: vel scriptura fidei mensura non erit.

Iterum mensuram fidei certam esse conuenit: & impietas est cum mutatur, ex datis Grynæi, sed hæretici certā esse non sinunt: qui vel breuiorem vel longiorem faciunt: & epistolam S. Iacobi, Apocalypsin S. Ioannis, libros Machabæorum, Thobiam &c. vel addunt, vel detrahunt. Vnus Lutherus S. Iacobi epistolam postea ponendam: primum tanquam stramineam non ponendam iudicauit: quod idem de Apocalypsi & alijs fecit. Mensuram igitur certam non habent: & impij sunt qui addunt & detrahunt: neque definire mensuram possunt.

Adhæc si solius Dei est circumscribere fidem certa mensura: cur circumscribit Lutherus? cur Cinglius? cur mutilant mensuram pro suo arbitrio? contra veteris Ecclesiæ consuetudinem? An iussi sunt à Deo? sed quo testimonio? An quia ipsis sic videtur? At tum opinio eorum vel à Deo confirmari debet: vel liberū cuique permitti, ut mensuram esse sinat quousque videtur: non sinat quādo

non videtur. Ista verò an non erit pulchra & aurea mensura?

Præterea vt fides est, sic debet esse mensura ex 2. dato Grynæi. sed fidei partes omnes retinendæ sunt. Ergo & mensuræ. Contra, in verbo scripto Lutherus publicè putat Euāgelij Matthei, Marci & Luca: Item Epistolis multis Pauli & aliorum posse nos sine magno incommodo carere: & satis esse, si Euangelium vnicū Ioannis & huius primam Epistolam: S. Pauli tres Epistolas ad Romanos, Galatas & Ephesios: Item S. Petri priorem Epistolam retineamus. Quædam igitur partes verbi scripti necessariò retinendæ non sunt. Verbum igitur scriptum mensura fidei non est.

Vel adhuc efficacius: Id est mensura quod omnia ad fidem necessaria cōtinet, Ex maiore Grynæi. Atqui vnū Euangelium Ioannis & huius prima Epistolā, & tres Epistolæ S. Pauli, & vna S. Petri continent omnia, quæ nos ad salutem scire interest: teste Luthero in præfatione 1. editionis noui testamenti, Anno 22. & 26. Sex igitur libri isti sunt mensura fidei, & falsum est totum verbum scriptum esse mensuram fidei: aut erunt vnus rei mensuræ duæ: & totum atque pars simul rem vnā metientur: aut Lutherum necesse est esse scurrā. Et quid dicam? Quod ipsum definitum non est, mensura rei definitæ esse non potest. Scriptura definita non est: & controuersantur de eius mensura hæretici: & quid ad eam pertineat, explicatum non habent. Scripturam igitur mensuram fidei tanquam rei definitæ constituere non possunt.

Rursus ex 2. dato Grynæi fides & mensura fidei relata sunt. Posita igitur fide, ponitur fidei mensura. Sed fides in Christum natum erat annis penè centum, antequam scriptum verbum totum in vnum conueniret librum: imò qui libri reuera ad scriptum verbum pertineant, ne hodie quidem apud hæreticos Lutheranos Calvinistas & Anabaptistas exploratū est. Falsum igitur est verbum scrip-

scriptum esse mensuram fidei. Si dicat Grynæus annuntiatum Verbum esse mensuram: & id postquam totum literis mādatum est, iam etiam scriptum, mēsuram esse: id verò quomodo p̄babit? ex quo scripturæ loco? Nos enim negamus scriptum esse totum, omnibus circumstantijs & in specie & explicatè: negamus non licere Ecclesiæ in festis, ritibus, ceremonijs, explicationibus addere quotidie: non illa quidem pugnantia cum scriptura: tamen sic non posita in scriptura: & tamen credenda. Sed progrediamur.

V.

Impietas est ex 4. dato addere aliquid mensuræ Dei. Impius igitur est Grynæus, qui multa addit. Dicam hoc loco pauca, & tantum nouem quæ Grynæus addit & in scriptura nō sunt. 1. Scripturā esse mensuram fidei, & omnia in verbo scripto contineri & tradi, quæ de Iesu Christo sunt creditu necessaria: quod ipsum in tota scriptura nusquam extat: & reuera additum est ad scripturam: & falsum est & cum principio suo pugnant. 2. Euangelia quatuor & nō plura esse: & esse eorum quibus inscribuntur: & debere credi, & referri inter libros sacros & in Canonem Ecclesiasticum: 3. Epistolas ab Apostolis & actiones Apostolorum nec plures nec pauciores scriptas esse: & in illis quæ extant, contineri omnia: & illa eadem quæ in cæteris quæ interciderunt, & quæ ab alijs Apostolis in India, Aethyopia, & alijs locis scriptæ sunt: 4. Omnia quæ Apostoli ore tradiderunt, esse in verbo scripto: 5. Agendas Calvinistarum, & ritus Ecclesiæ, & baptisandi rationem & Coenæ Dominicæ distributionem, & ista omnia, quæ supra diximus, cōsentire cum instituto Apostolorū, & cum eorum consuetudine: 6. Scripturam tam esse facilem & ita propositam omnibus, vt à quouis possit septenni puero legi & intelligi: 7. Libros scripturæ quosdam esse Canonicos, quosdam nō esse, & S. Matthæi Euangelij, Isaiæq; prophetiam esse Canonicos: Machabæorum hi-

istoriam & Thomæ Euangelium Canonicos non esse. 8. Lutherum & Cinglium rectè interpretari scripturam: & Grynæum, cum ista sic iudicat non errare. 9. Posse quæque ex sola lectione scripturæ, etiam cum à nulla Ecclesia Christi docetur, imò cum omnes Ecclesiæ contra sentiunt, intelligere scripturam, & certum esse de suo privato & ab omnibus dissentiente sensu. Plura non addam quæ infinita sunt, & in scriptura nō reperiuntur: nec mensuram fidei scripturam esse sinunt: & isti Lutherano principio contradicunt: aut si verum est falsa esse quæ in scriptura non continentur, falsa ista erunt omnia; & hoc ipsum falsum erit quod dicitur. Nam si falsa sunt quæ expressè scriptura non docet; non est verò vel expressè vel obscurè traditum in scriptura, quod nihil extra scripturam credi debeat: Id ipsum igitur verum nō erit. Falsum igitur erit & falsum scribit Grynæus. Item si mensura credendorum, est Scriptura: Credendum verò est, quod hic Grynæus tradit, omnia credenda esse in scriptura. Itaque etiam huius Grynæani pronuntiati mensura erit scriptura. Sed quo loco est in scriptura? Congreget totum acumen suum, & ostendat Grynæus: vbi hoc credendum & id quod demonstrare vult Grynæus, vbi inquam sit in scriptura? Aut si non est, confiteatur falsum esse.

Vides Lector Grynæanum acumen. Nos ex isto dato contra Grynæum ostendemus, mensuram fidei non esse scripturam: tam planè tamque perspicuè, vt Grynæus quod contradicat non habeat.

Quicquid fert additionem, id mensura fidei non est ex 1. & 3. & 4. dato. At qui scriptura vel verbū scriptum, cōfitente Grynæo, patitur additionem, illa nimirum novem quæ in hoc capite enumeravimus: & alia plura. Verbum igitur scriptū mensura fidei non est. Item quicquid non omnia complectitur credenda, id mensura fidei non est, ex cōversione maioris Grynæi. Sed scriptura hoc ipsum non continet, quod hīc credi iubet Grynæus: nimirum

mirum omnia credenda tradi in scriptura. Scriptura igitur non est mēsurā fidei: quod & demonstrare oportuit, & reuera demonstratum est.

Euangelio credendum est, inquit Grynæus. Ergo certissimum est id esse fidei mensuram quod omnia necessaria creditu complectitur. Quis verò Grynæum sic argumentari docuit? Cur non conclusit magis virgam Aaronis fuisse turrim Babylonicam? Grynæū esse Porphyrium? Eadem enim est concludendi ratio. Deinde cur maiorem *ἀποδείξουσ* & mensuræ definitionem probari ascribit ex primis Axiomatis quatuor? Et cur omnino probari oportuit? An per se verum non est, quod rem totam complectitur, & definit, id esse rei mensuram? Istud verò cur probat Grynæus? & cur ex quatuor illis probat? Et vbi in tota scriptura maior ista & definitio mensuræ ponitur? Et cur scriptura ad illam demonstrandum opus est? Sed audiamus primum rursus Axioma. Euangelio credendum est. Ergo id quod mensurat rem, est mēsurā rei. Quid audio? Ergo baculus est in angulo: angulus in baculo. An enim definitio mēsuræ est in scriptura? & in hoc Axiomate? & an ex eo cōcludi potest? ò demonstrator. Et an quia Euangelio credendū est, ideo legi & libris & historijs veteris testamenti non est credendū? An Euangelium in se & libros & historias veteris testamenti includit?

Rursus quia Euangelio tum nondū scripto credendū erat, An igitur, quod postea scriptum fuit, equè longè diffusum est? & ista eadem & eodem modo habet; & æquè latè patet, atque Euangelium illud de quo Christus loquitur? An loquitur Christus de Euangelio scripto? An tum, cum Christus ista diceret, Euangelium vllum scriptum erat? An Euangelium istud cui credere Christus iubet, explicabat Coenā & Baptismum & omnia mysteria Christi? An illa continebat omnia quæ postea acciderunt?

Rursus credendum est Euangelio. An igitur tantum credendum est verbo scripto? An Euangelium tantum est verum

est verbum scriptum? Quid respondes Grynæ? Et si respondere posses, tamen maiorem tuam non probasses: mensuræ definitionē non demonstrasses. Nec enim quia Euangelio credendum est, ideo istud quod omnia continet $\tau\alpha\ \pi\iota\sigma\delta$, mensura est fidei. Conemur tamen aliquid: periclitemur artem: doceamus ex hoc Axiomate, quomodo id mensura sit fidei quod omnia $\pi\iota\sigma\delta$ complectitur: iuueamus bonum Grynæum.

Euangelium cui credendum est, mensura est fidei.

Quod complectitur omnia $\pi\iota\sigma\delta$, est Euangelium cui credendum est. Illud igitur est mensura fidei.

Edisserat Grynæus an syllogismum istum & partum suum agnoscat? An recipiat? Et an ad verbum scriptum ista & ad mensuram, quam quærit, momentum vllum & considerationem habere putet? Et an medium illud pro causa habeat cur res mensurans rem, sit rei mensura? Etiam si ponamus totum verum esse: vt non est.

Nos contra Grynæum ex eo ipso Axiomate probabimus firmissimè, inuito Grynæo, scripturam non esse mensuram fidei, nec continere omnia quæ credere debemus. Statim enim assumemus Verbum scriptum non complecti omnia $\tau\alpha\ \pi\iota\sigma\delta$: non negante Grynæo: & inferemus verbum scriptum non esse mensuram fidei, & nescire Grynæum quid ponat, quid sumat, quid concludat.

Et vt vim Consequentia propius aspiciat Grynæus: proponemus planius, magisque perspicuè.

Tota mensura fidei est totum Euangelium, cui credendum est, vt Grynæus significat.

Atqui totum Euangelium quod scriptum est, non est totum illud Euangelium cui credendum est.

Scriptum igitur Euangelium totum non est tota mensura fidei.

Minorem probo: Impietas est addere scripturæ aliquid ex Grynæi dato. Sed totum Euangelium scriptum, esse totum Euangelium cui credi oportet, nullo loco est scrip.

Scripturæ. Impietas igitur est cum additur: & propterea falsum est, ex Grynæi principijs. Imò propius cum hoste conflagamus, Euangelio credendum est. Non verò partitantum, sed toti. Itaque totum Euangelium erit fidei mensura, sed totum non est scriptum: deinde id, de quo Christus loquitur, pars erat Euangelij: nec de Coena vel Baptismo suo quicquam adhuc docuerat Christus: nec scriptum erat Euangelium cui Christus credi iubebat. Nec igitur scriptum verbum, nec Euangelium, de quo Christus loquitur, mensura tota est totius fidei.

Deinde ne quidem si de toto Euangelio Christus ageret, subleuari causa Grynæi posset: Nec enim, vt dixi, scriptum tum erat Euangelium, nec de scripto mentionem faciebat Christus: nec si toti Euangelio credendum est, ideo pars totius (nempe verbum scriptum) erit mensura fidei.

Rursus tantum Euangelio est credendum: In eam enim sententiam accipit Grynæus: Non igitur legi Moyse, nec historijs veteris testamenti. Atqui hoc falsum. Igitur & illud. Aut an fortassis Euangelium legem in se habet, & veteris historias testamenti? sed satis de primo Axiomate. Perspiciamus secundum.

VI.

CRedens in Christum non condēnatur: Item, in Christo sunt omnes thesauri sapientiæ. Itē, omnis religio, quæ non est secundum Christum, falsa est, ex 2. 3. & 4. Axiomate.

Ergo: concludit Grynæus in minore Syllogismi nugatorij sui: Quicquid omnia tradit credenda de Christo, id mensura est fidei. Ergo: concludam Ego: Conclusio Grynæi, est deliratio vetulæ. Possent etiam quod Grammaticus Philippus optimis & doctissimis Catholicis in Apologia scurriliter & absurdè respondet, per cōmodè hoc loco exclamare: Deus perdat istos impios sophistas, tam falso detorquentes Verbum Dei ad sua somnia.

„ Quis bonus Vir non commouetur indignitate tanta?
 „ Quis docuit istos asinos hanc Dialecticam? sed hæc neq;
 „ Dialectica est, neque sophistica, sed est sycphantica.

Sic enim Calumniatori Philippo visum est illudere bonis viris, sed nos modestius agemus. Demonstrat Grynæus consequentiam: 1. Doceat cur sequatur, quia credentes in nomen Unigeniti filij Dei non condemnantur, ideo id quod omnia *τὰ πάντα* in se includit, esse mensuram fidei: 2. Doceat ubi sit in vno Christo esse omnes thesauros, ostendat numisma, nomet locū: Deinde explicet quia in Christo sunt omnes thesauri, cur propterea, & ex vi istius loci id quod omnia de Christo credibilia continet, sit mensura fidei: simul declaret an in scripturis sint omnes thesauri sapientiæ? & an sicut in Christo, sic in scriptura? & quomodo probet? 3. perspicuum faciat ubi quartum Axioma sit in scriptura? & ubi illis verbis? dicat quomodo ex quarto Axiomate demonstrat maiorem *ἀναπόδεικτον* suam *ἀπόδεικτον*? & cur necesse sit, si religio, quæ non est secundum Christum, falsa sit, idcirco rem complectentem omnia ad credendum necessaria, mensuram esse fidei? Audiamus magistrum Consequentiarum: Audiamus explicatorem causæ suæ: educat ex quatuor illis maiorem suam; ex virga Aaronis turrim Babylonicam: ex formica Camelum: Et tum respondeamus fusius. Iam contra Grynæum ex tribus Axiomatibus miseræ *κατασκευῆς* ratiocinemur aliquid: ne frustra posita sint: & ut quò valeant, animaduertantur.

Credens in Christum iudicatur. Ergo non, ut Grynæus infert, mensurans fidem est mensura fidei: sed, Ergo verbum scriptum non est mensura fidei; Id quod creditur, est mensura fidei. Id autem quod creditur non est tantum verbum scriptum.

Rurfus in Christo sunt omnes thesauri sapientiæ. Id quidem ad maiorem Grynæanæ miseræ facit nihil: nec si in mille se formas conuertat, Verbum vnum maioris
 ex eo

ex eo confirmabit. Nos tamen, ne sanctum Axioma inconclusum sit, minorem inde tollemus, & conclusionem Grynæi:

In quo sunt omnes thesauri diuinæ sapientiæ & cognitionis: id mensura est fidei. Sic enim significat Grynæus: & nisi sic sentiat, frustra ascripsit Axioma tertium. Atqui in scriptura tanquam re finita, contineri totus infinitus thesaurus sapientiæ diuinæ non potest: nec quisquam vnquam existimauit, in verbo scripto omnes esse diuinæ cognitionis thesauros: simpliciter, absolutè, vniuersaliter: nec ipse Grynæus hoc respectat: Loquitur enim tantum de necessarijs ad credendum. Itaque scriptura mensura fidei non est.

Item in vno Christo, ait Grynæus, thesauri omnes sunt. Nos pergamus: Scriptura non est Christus: sed testificatur de Christo. In scriptura igitur thesauri omnes non sunt. Itaque vel temerè Grynæus interposuit tertium Axioma: vel si ad rem pertinere debet, mensura fidei scriptura non est.

Adhuc si in scriptura sunt omnes thesauri diuinæ cognitionis: non igitur tantum ea quæ creditu nobis necessaria sunt, complectitur; sed omnia quæ in hoc mundo tanquam coelata & abscondita, ne quidem credi debent, & perspicientur in vita æterna. Ergo scriptura plus in se quàm necessaria creditu continebit. Itaque mensura fidei non est, ex 2. dato Grynæi. Relata enim sunt mensura & mensuratum.

Iterum Religio quæ non secundum Christum est, falsa est, scripturam esse mensuram credendorum, non est secundum Christum: est secundum traditionem hominum, ex inani fallacia Grynæi. Id enim est secundum Christum, quod Deus ipse in mensura, vel in scriptura (secundum Grynæum) posuit, ex tertio dato, sed scripturam esse mensuram fidei, in mensura ipsa, in mensura quam Deus Grynæo circumscripsit, non est. Falsum igitur est.

Conclusimus aliquid: tamen ista omnia ad maiorem directā nō sunt, ad quā pertinere clamat Grynæus: miser Grynæus: beatus futurus & aureus & sanctus, non si probet: sed si probare conetur, in quatuor istis prioribus Axiomatis aliquid esse minimum momentum etiam in externa specie ad concludendam maiorem. Nobis satis nunc quidem est, ne nihil conclusum esset, conclusisse tamen aliquid: quocumque tandem pertineret. Pergamus ad probationem minoris. Demonstrare eousque voluit Grynæus, id, quod omnia necessaria creditu in se includit, esse mensuram fidei: Ad istam rem adhibuit Axiomata quatuor, à Spiritu sancto enuntiata: sed ad institutum Grynæi absurdè adiuncta, alienissimo loco, ridiculè, temerè, imprudenter. Iam cognoscamus quomodo minorem fulciat: quomodo declaret, scripturam omnia completi ad credendum necessaria.

VII.

Scripturas sanctas tanquam testes Christi scrutari oportet, ut est in Axiomate 5. Ergo (inquit Grynæus) scriptura continet omnia quæ creditu de Christo sunt necessaria. Nouū acumen. Noua ducendī consequentias ratio: ex baculo angulum: ex angulo baculum. Videamus igitur quid possit Grynæus. Quicquid de Christo testatur, id continet omnia credenda de Christo. Hæc enim esse maior debet, intermissa in Grynæi Enthymemate. At nos assumamus: Multæ partes veteris & noui testamenti, multæ periodi: multæ particule testantur de Christo. Et concludamus primum. Ergo multæ partes veteris & noui testamenti, multæ particule, multæ periodi continent omnia quæ credi debent de Christo. Et inferamus secundò ex maiore syllogismi Grynæi, Ergo multæ partes, & particule, & periodi scripturæ sunt mensura fidei. Et rursus: Ergo multæ sunt mensuræ fidei. Ergo non tota scriptura est vna & tota mensura fidei. Et iterum: Ergo opera Christi, quæ testimonium de Christo perhibent. Io. 5. (36.) & 10. (25.)

(25.) totam fidem & omnia *πιστά*, continent, & sunt fidei nostræ mensura: Arrige aures Grynæ.

Adhuc. Quicquid peruestigari propter testimonium de Christo debet, id continet omnia *πιστά*: & sic est mensura fidei. Atqui Christus tantum vetus testamentum, nec omnes eius partes, sed eas solùm, quæ testimonium de se perhibent, scrutari iubet. Itaque vetus testamentum, & eius quædam partes sunt mensura fidei. Ergo primò, ex primo & tertio & quarto dato, nouum testamentum mensura fidei non est. Certa enim est mensura & circumscripta, & expers omnis additionis. Ergo secundò quædam partes veteris testamenti ad mensuram non pertinent? Quid respondes Grynæ? Ascribe si potes, Vbi sit Ioānis 5. distinctio, quam apponis inter scripturas Canonicas & non Canonicas. Ostende, quomodo nihil addideris ad scripturam, & scripturæ non feceris iniuriam: & mensuram noua accessione non amplificaueris.

VIII.

Ad sextam Consequentiam Grynæi, vel ad sextum Axioma progrediamur. Prophetæ testantur, Omnes credentes in Christum accepturos remissionem peccatorum. Ergo scripturæ Canonice continent omnia de Christo credibilia. Id verò quid ad Rhombum? & quomodo probat Grynæus? Si omnes authores, omnes libri, qui remissionem peccatorum in fide Christi testantur, continentur omnia credenda de Christo: quot erunt mensuræ fidei? Et an qui remissionem in fide Christi credit, credit omnia quæ de Christo credere scriptura iubet? Scripti Prophetarum libri testantur remissionem peccatorum in fide Christi. Ergo (concludit Grynæus in probatione minoris) isti & omnes alij scripturæ libri sunt mensura fidei.

Auditum admissi, risum teneatis amici?

Caput 24. Lucæ testatur remissionem in fide Christi. Ergo scripturæ Canonice, id est, caput 24. Lucæ, & reli-

qua scriptura sunt mensura fidei. Grynæus testatur Dialectices partem esse Analyticam. Ergo Grynæus & cæteri omnes Dialectici continent omnia quæ de Dialectica scire conuenit. ô Demonstrator. An non vnus est articulus inter duodecim, credere remissionem peccatorum? Et quanquam principale fidei obiectum esset, remissio peccatorum: tamen in se ceteros articulos actu nō includit: nec necesse est, si ille credatur, credi omnes reliquos: neque ex isto vno cæteri explicantur, neq; si alij non essent traditi, ex illo possēt plenē cognosci. Quo igitur respicit Grynæus? aut quid cogitat cum ex eo quod Prophetia (id est, pars scripturæ) articulum vnum (id est partem fidei) testantur, concludit rotam scripturam esse mensuram totam totius fidei? Ac si dicerē; quia Grynæus errat in fidei quibusdam articulis; ideò omnes Germanos errare in omnibus.

Nos contrarium ex illo eodem demonstrabimus contra Grynæum. Quicquid Spiritus sanctus in quoque loco scripturæ non tradidit, & ne quidem tradere cogitauit, id ex eo loco concludendum non est: quod vel ex solo quarto dato Grynæi est perspicuum. Atqui in Ioannis cap. 5. (39.) nihil de mensura totius fidei tradidit, & nihil tradere voluit Spiritus sanctus. Tantum enim in parte scripturæ, & quidem solius veteris testamenti dicit effectum vnum officij Christi præsignificatum esse. Malè igitur & falsò ex eo loco concluditur, totam scripturam esse mensuram totius fidei; vel quod idem est, in scripturis Canonicis tradi omnia quæ credi oportet.

Rursus, fides remissionis peccatorum non est tota fides: & testimonium rei alicuius, non est rei mensura. Sed isto loco & de sola fide remissionis peccatorum, & de solo Prophetarum testimonio loquitur S. Ioannes. Falsum igitur est inde vel totam fidem, vel eius mensuram concludi. Cætera, cum respondebit Grynæus, persequemur fusius. Iam pergamus.

I X. Pri.

I X.

PRimum nugatur Grynæus quasi in textu S. Ioannis cap. 20. (31.) legeretur, omnia quæ Apostoli & Euangelistæ scripserunt, eò pertinere, vt credamus Iesum esse Christum filium Dei. Duo enim aperta sunt mendacia in paucis verbis contra textum. Primum, quod scribit Ioannem de omnibus loqui quæ scripsit, tum de signis, tum de doctrina, quod iam confutatum est, cum de solis signis agat; idque textus expressè significet.

Secundum quod non solum de suo Euangelio, sed de omnibus quæ Euangelistæ & Apostoli scripserunt; S. Ioannem differere fingit. De suo enim tantum libro, & illis solum quæ ipse scripsit, S. Ioannes loquitur; idque non dissimulat. Verba clara sunt (quæ non sunt scripta in libro hoc: Item, hæc autem scripta sunt) vt testatum relinquere; non se ad alios vel aliorum libros, sed tantum ad istum librum vnicum suum, & ad sola signa respicere. Impius igitur est Grynæus (ex 4. dato) qui mutat mensuram fidei, & addit quæ in mensura non sunt, miser dator & Demonstrator magis miser. Quid igitur tandem? An quia signa, non quidem omnia, tamen isto delectu mandata literis sunt, vt credamus, Iesum esse Christum, & credentes habeamus vitam æternam: An, inquam, propterea omnia fidei necessaria capita traduntur in scriptura? Qua consequendi necessitate? quo argumento? Audiamus.

Miracula à Christo facta & notata à S. Ioanne tam magna sunt, & tam illustria, vt conuincant Christum esse Deum; istaque ratione adducant homines ad credendum Christo, & ad participandam in fide Christi vitam æternam. Ergo in scriptura traduntur omnia quæ necessariò creduntur. Valet consequentia; quia Grynæus bis corripit textum, & semel malè concludit; id est, quia in angulo stat baculus. Amplificabimus nos axiomata Grynæi: & eadem arte tria similia ponemus Axiomata, & ex illis

illis fabricabimus eandem æquè absurdam Conclusionem.

Opera Christi perhibent testimonium de Christo, & testantur Iesum esse Christum, & missum à Patre. Ioan. 5. (36.) & 10. (24. & 25.) Operibus Christi credi debet, ut cognoscamus & credamus quia Pater in eo est, & ipse in Patre. Ioan. 10. (38.) Alioquin propter opera ipsa credite, quia ego in Patre, & Pater in me. Ioan. 14. (11.) Illa verò opera magnam partem sunt inscripta in Euangelistis. Ergo scripturæ Canonice tradunt omnia, quæ credenda sunt de Christo.

An non dextrè videor artem assecutus Grynæi? Vincā etiam, si non stomachabitur, & lōgius progrediar quam ipse processit. Non id solum demonstrabo quod ipse voluit, scripturam totam esse mensuram fidei. Demonstrabo multo plura: opera Christi esse mensuram fidei: sermones Apostolorū, & sæpe sermonem vnum etiam non notatum in scripturis Canonicis esse mensuram fidei. Vnum signum Thomæ factum, & vnum testimonium S. Ioannis cap. 19. (35.) & vnum miraculum esse mensuram, fidei: si omne id quod in literis sacris inscriptum est, & ad fidem Christi, eiusque veram participationem adducit, mensura est fidei.

At mi Grynæe desinamus istum in modum argumentari, ne tandem contra datum tuum primum, in infinitum multiplicetur mensuræ. Perpendamus datum tuū, & reuocemus nos ad vim argumentorum perspiciendā melius, & ducendas magis artificiosè consequentias. Abijciamus nugas istas, & tu præsertim Grynæe: Cogita quā doctrinæ opinionem apud multos habeas: eam si loquendo sustinere non potes, sustine tacendo. Vide quantam iacturam in tam minuto libro feceris: in quantum sis auctoritatis periculum tuæ proiectus. Signorum Christi notationem vis esse mensuram totius fidei; id est, signorum & doctrinæ; corrumpis textum: dicis quæ Euangelistæ nō dixē-

dixerunt: malè concludis: & netum quidem rectè concluderes, si omnia vera essent quæ ponis.

Quid enim si Euangelistæ & Apostoli omnia ad scopum istum retulissent, ut nos crederemus Iesum esse Christum: an idcirco scriptura esset mensura fidei? & traderet omnia quæ de Iesu nobis ad salutem sunt creditu necessaria? At qua consequentia? Id igitur ostende Grynæe: & Calvinismi te mensuram esse dicemus.

Sed interim nos ordinem tenebimus quē incepimus: & ex axioma tuo consequentiam euertemus tuam.

Signa sola non sunt mensura fidei Christianæ. Atqui isto loco S. Ioannes de solis signis Christi, neque tantum de omnibus loquitur. Falsum igitur est agere isto loco de fidei mensura S. Ioannē: est verum vicissim est Grynæū proponere absurdè: ineptè assumere: concludere vitiosè.

Rursus: tantum ad librum Euangeliumque suum respexit S. Ioannes cum ista diceret. Certum autem est, Euangelium S. Ioannis non esse mensuram fidei, & multa ne quidem attingere quæ creditu sunt necessaria: Natiuitatem Christi ex Virgine Maria: Institutionem Cœnæ & Baptismatis: descensum ad inferos: ascensionem in cælum: sessionem ad dextram, & alia plurima. Itaque S. Ioannis iste locus ad propositum non pertinet, nec inde concludi ne quidem in speciem potest, in scripturis Canonicis tradi & explicari omnia, quæ ad salutem requiruntur nostram. Absurdissimus igitur est Grynæus, qui id demonstrari ex textu putat: aut certè si non putat, tamen fingit.

X.

TAndem ad extremas feces sumus in exhaurienda Grynæi sentina progressi ad consequentiam, quam ex 2. Timoth. 3. pro mensura sua fabricat. Verum quia de ista re iam in explicatione egimus satis fusè: erimus hoc loco breuiores: & tantum contra Grynæum aliquot in contrariam sententiam syllogismos ascribemus; ut ineptias suas videat & dediscat Grynæus.

G

1. Quod

1. Quod solum non sufficit ad instruendum in salutem, id non tradit omnia quæ sunt creditu necessaria, ex dato Grynæi secundo. Atqui S. Paulus isto loco instruere quidem sacras literas ad salutem testatur, per fidem, quæ est in Christo Iesu: sed addit multa. Primò: Illa ad quæ doctrina & ductu & institutione S. Pauli informatus erat Timotheus. Tu autè permane (inquit S. Paulus) in his quæ didicisti & tibi credita sunt, sciens à quo didiceris. & alio loco, quæ audisti à me per multos testes. Secundò, formam sanorum verborum, vt audiuerat Timotheus à S. Paulo: Tertiò, totum bonum depositum (παράθεσιν) quod custodire iussit Timotheum.

Ergo sacræ literæ non continent omnia, quæ à Christiano credi debent: neque mensura sunt fidei: nec vnquam sic isto loco sensit S. Paulus: Et affinguntur hæc omnia S. Paulo ab hæreticis.

2. Ad mensuram addi nihil potest ex dato Grynæi quarto. Ad sacras literas, quas Timotheus infans nouit, acceperunt plurima, peneque totum nouum testamentum. Timotheus enim puer nihil de Euangelio: tantum de lege scriptos libros habebat, vt supra probatum est. Sacræ igitur literæ, de quibus S. Paulus ad Timotheum loquitur, fidei nostræ mensura non sunt, nec tradunt omnia nobis necessaria.

3. Nominat quidem S. Paulus literas sacras, sed quot libri sint, & quorum nominum, non explicat. Vt igitur maximè verū esset, quod somniat Grynæus: tamen mensuram nondum sciremus; in quibus & in quot libris consisteret: quod comprimis necessarium est; si certa mensura esse, si non in infinitum ferri, si respondere fidei, si non mutari debet. Falsum igitur est, quod Grynæus inde concludit, scripturas Canonicas, id est, volumen Biblicum v. triusque testamenti, vel tot libros veteris, & tot libros noui testamenti complecti omnia ad salutem necessaria. Id enim neque à S. Paulo, nec in vlla scriptura traditur, eoque

que solo Lutheranis & Calvinistis verum esse non deberet, qui nihil verum esse sinūt, nisi traditum in scriptura.

4. Omne quod (σοφίᾳ) instruit ad salutem, tradit omnia ad salutem credenda Christianis: Hæc enim est Grynæi maior ad docendam minorem ineptæ demonstrationis. At testimoniū veteris legis (Psal. 18. 8.) instruit (σοφίᾳ) pueros, & quidem (vt ex eiusdem versus priori membro & omnibus consequentibus apparet) ad salutem æternam. Testimonium igitur veteris legis tradit omnia quæ Christianis creditu sunt necessaria: & est fidei nostræ mensura. Sed id falsum est. Falsa igitur maior, ex qua sequitur. Non igitur sacræ literæ, quia instruit ad salutem, continent omnia τὰ πιστά, nec mensura sunt fidei, nec Demonstrator est Grynæus, nec verum dicit.

5. Rursus si omne quod instruit ad salutem, mensura est fidei, & in se omnia credenda includit; vnaquæque scriptura diuinitus inspirata erit fidei mensura, & includet in se omnia. Vnaquæque enim scriptura, vt S. Paulus ibidem testatur, docet, corrigit, redarguit, instituit in iustitia. Sed posterius falsum est. Quot enim essent, & quàm infinitæ mensuræ fidei? Ergo & prius. Iniuriam igitur S. Paulo facit Grynæus, cum minorem nugatorij syllogismi confirmare ex isto testimonio cupit.

6. Quot res S. Paulus simul requirit ad perfectam hominis Christiani & Ecclesiæ Christi fidem; illæ res simul sumptæ & non singulæ sunt mensura fidei. Hic verò S. Paulus & scriptum (2. Timoth. 3. (15.)) & auditum verbum (1. Timoth. 6. (20.)) & 2. Timoth. 1. (13.) & 2. 2. & 3. (14.) & vt etiã alibi traditiones suas scriptas & non scriptas (1. Thef. 3. (10.)) & 2. Thef. 2. (15.)) & 1. Corint. 11. (34.)) & Tit. 1. (5.)) simul requirit. Falsum igitur est scriptum tantum verbum esse mensuram fidei, vel in eo tradi omnia, quæ credi à Christianis debent.

7. Quicumque mutat sententiam scripturæ; impius est, ex quarto Grynæi dato. Grynæus igitur, qui id facit, impius est. S. Paulus enim de ista instructione ad salutem

agit, quæ non in intelligentia articulorum fidei, vel rerum credendarum, sed in sanctè agenda vita ponitur: nec sic dicit instrui à quaque scriptura hominem Dei, vt intelligat ex singulis eius locis omnia fidei myſteria: sed vt conformetur in iustitia, & paulatim perficiatur in hominẽ perfectum & instructum ad opus omne bonum. Cùm igitur quod S. Paulus de Iustitia & vita actiua loquitur, Grynæus ad cognitionem articulorum fidei & rerum credendarum conuertit: iniuria S. Paulum afficit, & impius est, & nugator, & nihil eorum intelligens quæ dicit.

8. Aut quæque scriptura diuinitus inspirata complectitur omnia credenda; aut non complectitur. Si non complectitur; abutitur igitur isto loco Grynæus ad stabiliendum errorem. Si complectitur: Ergo quæque pars scripturæ est mensura fidei ex demonstratione Grynæi. Falsum igitur est. totam scripturam Canonicam esse fidei mensuram: Aut vna non erit mensura: erunt infinitæ infinitis modis & locis infinitis: & pars atq; totum simul erunt mensura rei vnius. Verum tamen est & quæque scripturæ partem, & totam scripturam, id est, vel totum vetus, vel totum nouum, vel simul vtrumq; testamentum totum, instruere ad salutem: non sic vt omnia credenda in illis explicatè tradita sint, quod S. Paulus nullo verbo confirmat: sed vt simul cum illis quæ per auditus sermonem in Ecclesia relicta, vel ab Ecclesia per ipsius potestatem ad Dei gloriam & cultum diuini *ἐδραζία* instituta sunt, vel adhuc institui possunt, veram mensuram fidei conficiant. Nec enim S. Paulus ascripsit, tantum sacras literas instruere ad salutem, & instruere ad perfectam omnium credendorum intelligentiam, & nominare omnia quæ credenda sunt. Illa S. Paulus non posuit: adiecit Grynæus: impius Grynæus, si quartum ipsius verum est datum: & adiecit de suo, malus Demonstrator Grynæus, sine vlla specie consequentiæ; ludens foris ad Geometricam doctrinam ineptam similitudinem, intus nihil concludens, *ἀγνοῦν* Grynæus.

XI. Cor.

XI.

Corruptelas nunc scripturæ in isto breuissimo libello, & in vna penè pagina interiectas in vnum recolligamus; & noua cõclusionone demonstremus, corruptorem scripturæ esse Grynæum, & peruersorem viarum Domini: eòq; indignum qui ad res adhibeatur Theologicas. Leuiora non repetemus, persequemur grauiora, quæ excusari non possunt: ne quidem si mille Bezas istius corruptionis haberet autores. Non enim reprehendemus fidem habitam veritati, pro fide veritatis: in salute, pro in salutem: sermo auditus mixtus fidei ipsis qui audierant: id enim quam obscure? super spe, pro ad spem. Item fidem definiri à S. Paulo; agnitionem veritatis, quæ est secundum pietatem ad spem vitæ æternæ. At vbi est definiri ibi fidem? in qua scriptura? Cùm Paulus non dicat fidem esse agnitionem: sed fidem & agnitionem ponat tanquam non profus eadem.

Deinde si illa definitio est fidei: cur hæretici aliter definiunt, & non agnitionem tantum, sed fiduciam & voluntatis virtutem fidem esse volunt? Si agnitio est ad spem, spes profectò non erit: & nec fiducia: Sed erit agnitio ad fiduciam: quod singulariter notandum est. Sed ista fortassis minora sunt. Maiores corruptelas notabimus.

1. Textum ad Hebr. 11. turpiter corrumpit, cùm fidem id esse dicit, quod facit vt existant quæ sperantur. At vbi est in Græco textu? An *ὑπόστασις* est, id quod facit? An *ὑπόστασις* est causa efficiens? An non est fulcrum & quasi sustentatio? Quid Bezista Grynæi? Quid discipule corruptoris, corruptor scripturæ, quid respõdes? Ergo ea quæ hinc speramus, sunt iam in nobis & extant? spe, inquit scriptura, salui facti sumus: & spe, quæ non videtur. Rom. 8. (24.) similes erimus Deo cùm apparuerit: nunc autem spem hanc in eo habemus. 1. Io. 3. 2. Quò igitur valet ista libido discedendi à textu? & peruertendi scripturam?

G 3:

IN Psal-

In Psalmo 38. (6.) græcè legimus *ὑπόστασις* nostram esse tanquam nihilum ante Deum. & 38. (8.) *ὑπόστασις* nostram apud Deū esse: sic Psal. 68. (3.) Infixus sum in limo profundi, & non est *ὑπόστασις*. vt similiter Psal. 88. 48. & 138. 15. quibus omnibus locis nihil est aliud *ὑπόστασις* quàm subiectū & fundamentum illud in quo innitimur, & pedes nostros vel animum figimus.

In nouo testamento S. Paulus 2. Corinth. 9. (4.) metuit ne pudefiat *ἐν τῇ ὑπόστασι τούτῃ τῆς κευχῆσεως*, & repetit iisdem verbis ca. 11. (17.) vbi hypostasin præfidens Beza vertit præfidentiam. At quàm absurdè? cū esset fundamentum, & Veteres quidam etiam pro parte gloriationis, & tanquam materia intelligerent?

Ad Hebr. 1. (5.) Filius ipse dicitur character *ὑποστάσεως* Patris: vbi Beza vertit personæ. Sed ibidē 3. (14.) est, nos Christi participes esse, si tamē *ἀρχὴ τῆς ὑποστάσεως* firmā vsque ad finem retineamus: Vbi Beza ipse vertit principium, quo sustentamur: malè quidem; tamen melius quàm hīc.

Sed omnibus locis illis an quæso semel est *ὑπόστασις* illud quod facit, vt res cuius est *ὑπόστασις*, existet? Quid respondet Grynæus? An non omnibus locis est primum subiectum & fulcrum cui innitimur?

Et vt verum sit, fidem efficere, vt res speratæ aliquo modo extent: an propterea corrumpendus erat textus per *περίφρασις*, & per rem consequentem? Sed nec ista consistere potest consequentia. Nullo enim loco scripturæ est, facere fidem vt sperata extent. Deinde quomodo extabunt, an per se? sed id fit sine fide: & sunt res speratæ etiam si nemo crederet. An igitur nobis? sed fide cognoscimus res speratas & veras esse scimus: non vt extent: extant enim; tantum in spe: sed vt veræ esse sciantur. Credimus resurrectionem mortuorum: iudicium publicum Christi: vitam æternam: an igitur extant quia credimus? Sed inquiet: fides tanquam præsentia intuetur. Nego. Intuetur in spe. Spes autem est futurorum & non apparentiū.

Rur-

Rursus, si fides facit vt res extent speratæ: Erunt igitur res speratæ quia creduntur: & non credentur, quia sunt. Et sic fides erit mensura rerum speratarum quas credimus: id est, fides erit mēsurā τῶν πιστῶν, quæ eadem sunt *ἐπιζόμενα*, quod est falsum per se: & falsum ad Grynæi positionem, qui scripturam vult esse mensuram τῶν πιστῶν. An ista non est turpis inciticia & indocta turpitudine? 1. facere fidē vt res extent, & non magis fidem esse rerum existentium. 2. Esse hypostasin idem quod facere vt res existant.

O conuersores, stolidum pecus, vt mihi bilem.

Vt mihi sape iocum vestri mouere tumultus.

An hoc est vertere? An illa noua versione indigebat Spiritus sanctus, quæ tot errores habet quot penè lineas? An propter vnum scholiasten græcum, qui tamen id, quod Beza vult, non respexit, peregrinandum fuit à simplicitate textus: & vtendum *περίφρασις* inepta, absurda, falsa? Si *περίφρασις* scribere voluit Beza, cur versionem suam tanquam textum Euāgelij & testamenti noui haberi cupit? cur in titulo versionem nominat? & in præfatione pollicetur se in explicandis verbis cū dissentiant scriptores, facturum vt textus potius saluus sit, quàm ad vnam opinionem traductus? Sed dicit Beza, veteres sibi non satis fecisse versiones. At quis Bezæ satisfactionem curat? & an propterea deprauandus textus erat? cū id scholiastes non vellet? non diceret causam esse fidem, quæ faceret vt res extarent? Sed potius quasi substantiam esse spei fidem affirmaret, quæ in spe tanquā sine fundamēto vel fulcro positas sic appareret, vt aliquo modo subsistant & adsint? Voluit igitur scholiastes ea, quæ in spe sunt, esse *ὑπόστατα*, & acquirere *ὑπόστασις* in fide. Id verò quid ad versionē Bezæ & Grynæi? Quid ad tumultuosam istorum hominum libidinem & nouādi cupiditatem? & in interpretando peruersitatem?

2. Pergit in definitione fidei, & dicit fidem, quam S. Paulus *ἐλεγχον τῶν μὴ βλεπωμένων* vocat, esse Demonstratio-

tionem eorum quæ non videntur. At quis vnquam *ἔλεγχον* & *ἀποδείξιν* pro re habuit prorsus vna? Nam vt sit *ἔλεγχος* aliquo modo & interdum *ἀποδείξις*: cur tamen erit simpliciter *ἀποδείξις*? & cur hoc loco? & quomodo erit? An quia scholiastes græcus, qui nō vertere, sed explanare scripturam voluit, ad *ἔλεγχον* apposuit *ἀποδείξιν*: ideo Beza non periphraſtes, sed verſor textus, potuit vertere demonstrationem, & vnum ponere, cū scholiastes poſuiſſet duo? Aut an *ἔλεγχος* latinum nomen non habet? An non est conuictio? quo verbo S. Auguſtinus in iſto loco vtitur: quia animus conuictus à fide neceſſariò verum eſſe credit quod non videt? An non eſt argumentum? documentum? Cur iſta delicatulis ſomniatoribus nō placent? cū demonstratio ſit vox magis obſcura, nec cognoſci ſtatim poſſit: ſimplex oſtenſio ſit, an argumēto concluſa demonstratio. ſed in eo adeo multum poſitum nō eſt. Videamus maiora.

3. Marci 1.(15.) cū haecenus eſſet, pœnitentiã agite: ille Cenſor vertit, RESIPISCITE, Cur verò pœnitentiã agere non debemus? Et cur tantum reſiſcere? An reſiſcere plus eſt, & maiorem habet magiſque ſignificantē notationem, quàm agere pœnitentiã: ſed cuius authoris affirmatione, & cuius linguæ uſu?

Audiamus tamē cauſam, quæ Bezam ad corrupendam ſcripturam impulit: quæ vt ſic verteret permouit. Primum ſe ait occaſionē voluiſſe præcidere Catholicis: ne inde ſatiſfactiones ſuas confirmarent. At quid audio? Ergo Bezæ licet ad inſirmandā Catholicam religionem peruertere ſcripturas? & tollere quæ delirationi ipſius nocent? ô cauſam Bezæ dignam. ô verſorem ſcripturæ. ſic etiã Lutherus vertit: id eſt, ad libidinem ſuam tranſtulit omnia. ſed addit Beza, *μετανοῖν* ſemper poni in bono, & id de ipſius opinione eſſe reſiſcere. At quid ſi ſtulta Bezæ eſſet opinio? An propter opinationem Bezæ deprauanda fuit ſcriptura? priuſquam certum ſciret quid à voce

voce notaretur? Quid ſi mea opinione Beza vinceret omnes impudentia & libidine corrupendam ſcripturæ? An igitur Beza concludere me ſinet, quod ille in re ſanctiſſima concludere molitur? & factò cōcluſit? Tamen, inquiet, *μετανοῖν* eſt ſic dolere vt corrigas: & id ipſum Latinis eſt reſiſcere. Sit ita, vt tamen non eſt: At hoc ipſum eſt agere pœnitentiã: teſte Caluino lib. 2. Inſtitutionū: qui reſiſcentiã & pœnitentiã pro eodē habet. Cur igitur Beza diſtinguit? cur pœnitentiã nominat in Iuda? non nominat in Niniuitis? impurus corruptor. Cur vocabulū tam diu in Eccleſia receptum antiquare, conſtituere nouum voluit? inuſitatum? nō ſufficiens ad vim exprimendam pœnitentiæ? Agemus de eo paulo fuſius.

Dicit Beza, *μετανοῖν* eſſe ſic dolere vt corrigas. Primum id non nocet pœnitentiæ; nec enim ideo *μετανοῖν* non eſt pœnitentiã: cū pœnitentiã Euangelicã eodem modo doleat: confirmante Caluino. Deinde ſic dolere non eſt reſiſcere. Nec enim omnis reſiſcens neceſſariò vel priorem vitã corrigit, vel dolet. Aut an fortã ſis Iudas non reſipuit? & ſi non reſipuit, quomodo doluit? quomodo *μεταμεληθεῖς* reddidit triginta denarios? Nec quiſquã Latinus author reſiſcendi vocabulo vim iſtã & ſignificationem affinxit: non Cicero, qui ſine dolore, qui ſe ex mortis perturbatione recolligunt, reſiſcere vult: non Terentius, qui filium reſiſcere gaudet, non quod priorem vitam doleat: ſed quod corrigit. Tertio nec ſic dolere vt corrigas, eſt ſemper *μετανοῖν*: ſed etiam *μεταμελεῖται*. Nam vt nihil dicam de teſtimonijs externis: nihil de loco Oſeæ ca. 11. nihil de loco S. Pauli 2. Corinth. 7. (10.) Miror quid Beza cogitet: cū Matthæi 21. (29. & 32.) bis *μεταμελείται* verterit ipſe reſiſcentiã: oblitus poſitionis ſuæ, cū in græco eſſet *μεταμεληθεῖς* & *μεταμελήθητε*: quæ tamen ille tanquam ſi *μετανοῖν* in græco eſſet, latinè per reſiſcendi vocem reddere non dubitauit: vt etiam debuit. Falſum igitur eſt ad iſtam rationem, quam Beza

I.

II.

III.

III.

58

EXPLICATIO

notavit, differre μετανοϊαν & μεταμέλειαν. Quartò falsū est ad essentiam τῆς μετανοϊας pertinere, vt errorem emendemus. μετανοϊα enim non ex vi vocis, sed ex vsu Scripturæ dolo- rem magis significat comprehensum ex antea cta vita, & qualem cunque animi à prioribus studijs etiam non diu- turnam abstractionem: in quem sensum Ioanni Matth. 3. (8.) & Lucæ 3. (8.) item S. Paulo Act. 26. 20. non satis erat μετανοεῖν καὶ ἁπρσπρέπειαι εἰς δεδν: sed requirebant præterea, vt fructus proferrent dignos poenitentia. Sine his igitur fructibus, tamen erat μετανοϊα: non illa fructuosa & plena, quam nunc querimus in Ecclesia, sed alia simplex & in- choata, & ad fruges efferendas non progrediens.

V.

Quintò adiungit Beza, μετανοϊαν in scriptura Hebra- ica esse, מְתַנְּוּתָא & μετανοεῖν esse מְתַנְּוּ. Item μεταμέλειαι esse He- brais in veteri testamento מְתַלְּוּ: sed falsa ista sunt omnia. μετανοϊα nū- q̄ est מְתַנְּוּתָא: nunquā μετανοεῖν est מְתַנְּוּ in textu, & in externo vo- cis sono: sed מְתַלְּוּ hebræa dicitio tum per μετανοεῖν, tum per μεταμέ- λειαι explicatur in græco. Μετανοεῖν quidem est 1. Reg. 15. (19.) bis. Ier. 4. 8. 24. & 18. 8. & 18. 10. & 31. 19. Rursus μεταμέλειαι est Exo- di 13. (17.) & 1. Regū 15. 11. & 15. (35.) Psal. 105. 45. & 109. 4. Ier. 20. 16. & Osee 11. 8. Nescit igitur Beza quid scribat.

VI.

Tantoque magis quod sextò vox מְתַלְּוּ & מְתַנְּוּ, eum Chaldaicè in textu scripturæ conuertuntur, semper vno Chaldaico verbo מְתַלְּוּ sine prorsus vilo. sint expressa discrimine: cum tamen מְתַנְּוּ Chaldaicum, sit Hebræum מְתַנְּוּ. Excipio pauca loca, in quibus מְתַלְּוּ Chaldaicè per מְתַנְּוּ: semel per מְתַנְּוּ explicatur.

VII.

Septimò verò nec poenitere & resipiscere apud Lati- nos prophanos authores sic differunt vt apud Græcos Ste- phanus & Beza putāt differre μεταμέλειαι & μετανοεῖν: sed po- tius contra. In poenitentia enim voce semper dolor signi- ficatur: non semper in resipiscendi. Resipiscit qui ad se- redit

DEMONST. GRYNÆI.

59

redit, vel se recolligit, vel in mentis vsu, vel in virtutum studijs: etiam cum non poenitet: sæpe etiam poenitere nō potest. Nec qui resipiscit, errorem semper corrigit: poe- nitendo verò errorem corrigit Cicero.

Nec nos octauò quid ἵτυμον vocis & ipsa in se & in li- teris, syllabis, primaq; nascendi origine considerata di- ctio præ se ferat, in consilium adhibere nostrum iam de- bemus. Sed quid vox ex vsu & definitione Ecclesiæ vale- at: quid per annos 1600. inter Græcos & Latinos patres va- luerit. Id enim spectandum nobis est: non ludendum in Grāmatica exilitate: quod nec Priscianus faceret, nec Lu- cianus, nec Horatius; vt vocis significationem vsu con- firmatam propter literas & syllabas tollerent: & tyran- num, pecuniam, furem, & omnium artiū vocabula pluri- ma, quia primū ad alias significationes erant constitu- ta, vel ex origine vim aliam intendunt, nō id esse sinerēt, quod vsus esse vult.

Sed nec nonò latinum magis est resipiscentia quàm poenitētia: cum resipiscentiam nusquā inuenias: Poenitē- tiam inter Latinos scriptores Plinius sæpe in libris ascri- bat. Et tamen si latinum magis esset, tamen in ista diu- turna assuetudine Theologos veros non impediret: merce- tricios hæreticos, verborum & blanditiarum sectatores, & amorū cantores impediret: præsertim postquam sic receptum iam est & confirmatum vsu poenitentia voca- bulum, vt & quid sit, & quid significet, constet omnibus ad primū statim aspectū & ad primam auditionē. Cur igitur sine vlla causa probatam & inueteratā vocem, ad quā non animi tantum sanctorum hominū, sed parietes templorū & paginæ omnes assueuerūt, tollere & extre- ma mūdi atate Christianum populum ad discendā nouā vocem, à nullo positā & inauditam adducere Tyrannus Beza & cum eo Grynæus volunt? Nam quod de Lactan- tio Stephanus recitat: fatemur Lactantium cum vim vocis simplici versione ante oculos Latinos cōstitueret cogitat, confiteri quod μετανοϊα latinè possit verti resipiscentia. At quod

VIII.

IX.

ipse sic nominauerit, vel nominandā contenderit, & in vsum Theologiæ importauerit: falsū est, nec probabitur vnquā: nec si Lactantius fecisset, & Lactantiū Ecclesia tot iā sēculis imitata nō fuisset, imitari nos Lactantiū, & discedere à cōsuetō & noto vocabulo cōueniebat, & turbare fontes Israël. Sed cur isti nouatores, q̄ res nouarūt, non nouarēt verba? planè vt Lutherus pœnitentiā agite, germanicè vertit, *heßert Euch*: ò peruersores. ò hostes pœnitentiæ.

4. Qui credit in eum, non iudicatur: non credens aut̄ iudicatus est: quia nō credit in nomine Vnigeniti Filij. Io. 3. (18.) Hic vt eruditionem ostētarent, & libidinē suam explerēt Erasmus, Beza, & post Bezā Grynæus: verbū quod in Ecclesia annis penè 1500. receptū fuit, temere sustulerunt. Erat in græco, credentē non iudicari: & non credentem iudicatum iam esse. Id delicatulis illis non placuit. *κρίνεται* vocē Græcam, quæ semper (iudicatur) significat, ipsi vertunt (cōdemnatur). At quare boni viri? An quia interdū, qui iudicantur, condēnantur? sed id perpetuū non est: & iudicātur multi qui non condēnantur: & sancti de quib⁹ Christus loquitur, ne iudicabuntur quidem isto iudicio, quod hic explicat.

Eū verò qui non condemnatur, cur falsum est non iudicari? cur vocē Christi generalem contrahunt nouatores? cur mutant? Cur Spiritum S. corrigūt? Sed, inquit Beza, seruari & condēnari opposita sunt. Bone Deus, quantum acumen, quanta celeritas ingenij? An non etiam iudicio non subijci, vel sine iudicio seruari, & iudicio subijci contraria sunt? Cur igitur hæc cōtrarictas, quam Christus ipse enuntiat, & statim explicat, valere non debet? valet illa Bezæ & Erasmi? An semper extremè contraria Christus inter se opponit? an non etiā medium, quod ad extremū vnum ducit, sæpè contra alterū ponit extremū? An dicere Christū Dominum, & facere voluntatē Patris sunt contraria? An fortassis & illa sub censurā reuocabit Beza, & substituet nouas voces? Sed aliud fortassis maioris est

ris est momenti, quod viros illos consideratos permouit. Credimus Christum venturum, vt iudicet viuos & mortuos. Id verum esse nō posset, aut certè in dubitationē veniret, si hic legerem⁹, Christū non venisse vt iudicaret. At nesciebā interpretis vel verforis officium esse, vt quæstiones omnes solueret: Nec cogitabā hoc respexisse Bezā, vt aperri⁹ quàm ipse Spir. S. & in latino planius quā Euāgel. in græco loqueretur: & rē in Archetypo dubiā ipse vertendo faceret perspicuā. Nos igitur dubiū græcum textū deinde reijciem⁹: acquiescem⁹ in poeticaluce latina Bezæ & Grynæi. Sed rursus, condēnatio Christi vel eum iudicio cōiuncta est, vel fit sine iudicio. Si sine iudicio: dubitatio de iudicio Christi remota nondū erit: & frustra effugere Beza Amphibologiā voluit. si verò iudiciū in se includit cōdēnatio, quorū attinebat, vocē iudicij interuerti, & partē poni pro toto: quorū opus erat publicā vocē iudicij tolli, & rursus poni in alio occultatā vocabulo? An enim cōdēnatio nō est iudiciū? Et an Christ⁹, quia sancti nō condēnabūtur, & impij condēnati sunt, adhuc iudicabit? An nō in eodē harem⁹ inuolucro? Nā si Christ⁹ nō cōdēnabit, ne iudicabit quidē: nisi fortè iudiciū totum in saluādis sanctis cōsistet. Nec prodest quod condēnationem hoc loco neget tanquam actionem intelligi: putet accipi tanquam materiā. In idem enim recidit: & quod Beza de condēnatione dicit, nos ad iudiciū accommodabim⁹, & eodē modo obscuritatē vel ambiguitatē tollem⁹ in voce iudicij, vt ille conat⁹ fuit in condēnationis voce. Nec propterea vox prior, vox Christi, vox quæ ex Græco deleri nō potest, tolli debuit, cū res eadē sequeretur, quā vitare voluit Beza. Sed id huius instituti non est: & expedietur in alio libro. Nos interim doleam⁹ nos hos homines infatuatos opinione nouæ literaturæ post annos 1500. pro libidine sua mutare veterē vocē Ecclesiæ: substituere nouā, & quidē loco alieno, in quo nō continebat: cōtra Christi mentē: contra Græcæ vocis propria-

prietatem: contra Spiritus S. prudentiam. Quod enim Spiritus S. posuit, & ferre potuit, cur inuerecundus Beza corrigi? cur in vertendo tollit? Nā in interpretando fortasse ferri potuisset. Perdat Deus stolidā istam versionē: & authores ad poenitentiam, non tantum ad resipiscentiam adducat.

V. Locū Coloss. 2. (3.) Grynæus sine Bezæ autoritate deprauat, & sic citat ac si Paul. diceret, in vno Christo esse absconditos omnes thesauros sapientiæ & cognitionis. At vbi est apud Paulū in vno Christo? Corruptor Grynæus? Cur istam vocem insidiosè interponis & dispolias Patrem & Spiritum sanctum? Cur contra teipsum? Nā si sunt in vno Christo, non erunt in scriptura: vt nec sunt. Sed tu cur istum textum protulisti? & in quē vsum? ò disputator.

VI. Vbi quæso, Grynæus, S. Paulus (Coloss. 2. (8.) omnem religionem, quæ non secundum Christū est, falsam esse confirmat: non quod negari debeat: sed tamen vt tuam audaciā cognoscamus: in re quæ vsum tibi præstare nullū potest: quæ siue sit, siue non sit, causam tuā non subleuat. Ostēde igitur Numisma, & superscriptionem, hypocrita.

VII. Legat Grynæus ex Ioan. 5. (39.) Axioma 3. suum: & demonstrat nihil additum, nihil mutatum esse. sic enim magnus erit, & aureus Grynæus. Quare verò primū ap posuit sanctas scripturas & diuinitus inspiratas? An in textu verba ista sunt? An res est? Neutrum profectò. Sunt quidē scripturæ, quas Christus scrutari iubet, sanctæ & diuinitus inspiratæ: sed aliud respectat callidus Grynæus, cū indefinite proponit quasi Christus, qui tantū de prophetijs agit, loqueretur de omnibus sanctis à Deo inspiratis scripturis: quod in istum locum non congruit.

Deinde consequentiā istā non intelligimus. Sanctæ & à Deo inspiratæ sunt. Ergo Canonice sūt. Nec enim scriptura sic cōcludere docet: nec nobis commodum est. Possumus scripturas, & quia sanctæ sunt & inspiratæ à Deo, habere pro Canonicis, & quia Canonice sunt, agnoscere pro inspiratis: vtrunque verè, sed eodem modo nobis ignotum:

notum: Fortassis etiā ex Ecclesiæ testimonio & progressionē Canonice notius quàm inspiratū. Vnde igitur in Grynæi somnium illa defluxit consequentiā? cū scriptura inspiratas non discernat à non inspiratis: & Canonicas ne quidem nominet.

Tertiò, addit debere nos scrutari scripturas: quod in textu non est: Ad Iudæos pertinet, & ad illos qui veterem legem credunt: Euangelium non credunt. & qui se vitā in litera legis habere putant, nec ad Christum veniunt, vt prænuntiātā in lege vitam ex Christo suscipiant. Itaq; ad nos propriè non pertinet: & maledictus est Grynæus, qui ad textū addit, quod in textu non est: quanquā alioquin præsertim docti in istā debent incumbere curam, vt antiqua cū nouis conferant: noua cū antiquis.

VIII. In vno testamento Ioan. 20. 2. quot sunt corruptelæ & mendaciæ? Verū ista iā deteximus. 1. Addidit omnia quæ scripta sunt. 2. Quæ scripta sunt ab Euāg. & Apost. quod vtrunq; confictū est contra textū. Nec de omnibus, sed de signis solū S. Ioan. differit: nec de omnium Euang. & Apost. scriptis: sed de suo tantum lib. & de signis quæ ipse ascripserat. 3. De leui isto nihil dicā: per nomen eius, cū esset in nomine eius: tamen cur temerarij verfores emendāt Spiritum sanctum? cur ora sua in cælum ponunt? & modum præstituunt Spiritus S. industriæ?

IX. De loco 2. Tim. 3. notata iā sunt omnia, & illud cum primis *ἀλλὰ* pro *πᾶσι*. Fraus in isto loco defossa latet maxima Bezæ & Grynæi: nō quod inficiemur vel totā scripturā, quam habemus, & quam S. Paulus habuit: vel vnāquamque singularem scripturam, & scripturæ istius partem vtilem esse: absit illud à nobis: sed quod in textu non sit: & Beza magnum venenum sub minuto illo verbo occultet: quasi certum totum significaret Sanctus Paulus: quod non fecit.

Non vertere omnia quæ vera sunt debemus: sed verbū reddere ex verbo: addere nihil: mutare nihil: quā virtutem

tem petulantissima superbia Beza tenere non sinit. Et quærunt aliud Beza, & cum Beza Grynæus: significare volunt, S. Paulum loqui de tota scriptura, id est, de toto isto librorū complexu, quem iam scripturā vocamus veteris & noui testamēti: quasi Paulus ad Biblicum hunc totum librum respectum habuisset: & nihil vtile, nihil à Deo inspiratum esse putasset, nisi quod in scriptura difertè planeque scriptum est. Ad hanc tantam fraudem peruertunt scripturam Beza & Grynæus: magna inuercundia: contra textum: contra dialecticam artem. Nec enim quia tota scriptura, id est, totum illud Biblicum volumē *θεσπινοσ ης & εφελιμος* est: sequitur id quod scriptum vel scriptum non est, non esse diuinitus inspiratum: & esse inutile. Negatio subiecti in vniuersalibus affirmatis non infert negationem prædicati, sed contrā. Verum de illis iam satis. Quis enim Bezæ blasphemias in Spiritum sanctum, & corruptelas scripturæ, & reprehensiones solæcismorum in ipso Deo, & lutulentam infinitam voraginem tam breui scripto exhauriret? ostendere volumus in 8. testimonijs scripturæ, quibus in vna pagina vsus est Grynæus, deprauationes sedecim: non leues, sed magnas & contumeliosas in Deum, & corruptrices textus, & Diabolicæ superbiæ testes. Cæteris alio tempore locus erit, vt spero.

XII.

PRO auctario addendum est, videri nobis Grynæum, statum causæ non eodem modo repetere in syllogismo, quo prius in *διορισμῶ* proposuerat. Hic enim profiteretur se quærere an plura aut pauciora quam scripturis Canonicis proditum sit, nobis ad salutem creditu sint necessaria: sed in syllogismo non omnia quæ ad salutem quouis modo nobis, sed quæ de Christo lesu sunt creditu necessaria, resumit, quasi tenebras offundere nobis, & ea quæ absolutè ad salutem necessaria sunt, distinguere cogitet ab illis, quæ de Christo credi ad salutem oportet.

Res

Res vna est si rectè explicetur: & omnia quæ credimus, de Christo credimus: non tamē eodem modo, nec æquè directè: sed quædā de ipso Christo, eius persona, officio: quædam de Patre, Spiritu sancto, Ecclesia, Ecclesiæ ritibus & ornamentis, de sanctis martyribus, purgatorio, inferno, & alijs: quæ tamen omnia ad Christum sunt tanquam ad auctorem & causam nostræ salutis, & iustitiam vitamque nostram instituta.

Fucum si subiecit Grynæus: nos non impedit: *διορισμῶ* illius vrgebimus: de omnibus quæ quoquo modo in fide Christi ad salutem creduntur, dicemus susceptam inter nos disputationem esse: atque id tum ex *διορισμῶ*, tum ex maiore Episagmatici Syllogismi, tum ex huius Conclusionem planum fieri: quod tantum monere volumus: ne in isto effugio præsidium quæreret Grynæus.

Hæc igitur nunc contra thesificatorem, & obijcere & explicare, & conuellere visum est: impenso ad rem istam inter cæteras occupationes penè toto biduo: vt videmus, an se magis corroborare, & demonstratoriam aliam nouam faciem thesibus obducere posset Grynæus. Tum enim occasio dabitur, fusius omnia & diligentius persequēdi; præsertim si Porphyrium, quem in præfatione nominat, explicabit apertius. Interim demonstratum sit, nihil demonstrasse Grynæum: illuisse mundo in fucata Geometricæ literaturæ affectatione: nec mensuram fidei esse scripturas Canonicas: & falsa esse omnia & ineptè applicata quæ concludit Grynæus.

Dominus I E S V S, omnipotens, verus Deus & homo verus, Grynæo & hæreticis omnibus det spiritum sapientiæ & reuelationis in agnitione eius, oculos illuminatos ad perspiciendam matrimonij purissimi, quod cum Ecclesia habet, perpetuitatem: & ad cognoscendas in Ec-

EXPLICAT. DEMON. GRYN.

clesia diuitias gloriae eius in Sanctis: vt abducti ab errore,
non apros & dracones Lutherum & Cinglium, nec vul-
pem *ποικιλύμορφον*, fabrum multarum religionum Philip-
pum, sed ipsum magnum ouium pastorem, & me-
diatorem noui Testamenti, qui solus ostium
est, & principium, & finis, sectentur, in capti-
uitatem redigentes omnem intel-
lectum in obsequium Christi.

Amen.

FINIS

